

Muusikaleht

G. Retzdorf. 1935

Nr. 11 November 1936

Helikunstnike aadresse

Tallinn:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.
- Böläu, Rita**, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.
- Einer, Helmi**, ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, „Estonia“ teatrimaja, tel. 460-37.
- Genz, Harry**, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.
- Kapp-Rukteschel'i muusikakool**, klaver, laul, viiul, cello, Vene tn. 16—6.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Koch, Thekla**, klaverisolist, saade, tunnid, Vismari 26—7.
- Lamp, Karl**, cellokunstnik, tunnid, S. Tartu mnt. 15—5, tel. 313-70.
- Redlich, Arvid**, klaverisolist, saatja, tunnid, Pikk 31—2.
- Tamm, Aino**, laulukunsti stuudio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
- Tenno Vironi**, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7.
- Vaks, Julius**, trompetist, konservatooriumi inspektor, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

- Järv, Ida**, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Nõmme-Hiiu, Kõie tn. 12/33, tel. 522-72.

Klaveritööstus

K. Saar

S. Juhkentali 10-a.
Telefon 457-01.

Soovitab otse töökojast **pianiinosid.** mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitusel muusikatundjailt.

Ilmus meeskoorile

A. LÄTE:

„Laul rõõmule“

(ettekandeks meeskoorile eraldi ja ka koos segakooriga).

Hind 15 senti.

Liidu liikmeile 10 senti.

Eesti Lauljate Liidu kirjastus,
Tallinn, Lai 7.

MUUSIKALEHT

1936. XIII AASTAKÄIK.
(Noodilisaga)

- E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas Kr. 2.—*
- Teistele . . . . . „ 2,25*
- Välismaale . . . . . „ 4,50*
- E. Lauljate Liidu liikmeile poolaastas Kr. 1.—*
- Teistele . . . . . „ 1,15*
- Välismaale . . . . . „ 2,30*

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VASTU
KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE ADRRESS :
TALLINN, LAI T. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

- Üleskutse XI üldlaulupeole — E. Lauljate Liit.
- Juhiseid XI üldlaulupeost osavõtvaile kooridele — E. Lauljate Liidu juhatus.
- Kas on laulupeod vajalised — E. Luts.
- Laenuviiside kasutamisest meie rahvalikus laulus — Ed. Visnapuu.
- Ambla esimesest meeskoorist — Fr. Raudkepp.
- Vestlus prof. J. Aavikuga — R. K.
- Ooper ja kontserdid — Ed. Visnapuu, Ed. Oja j. t.
- Meeskooride elu.
- „Tuljaku“ päritolust.
- Mitmesugust, illustratsioone.

muusikaleht

Üleskutse XI üldlaulupeole

Laulupeod — need on meie rahvuslikud kultuuri võidupeod. Enne iseseisvusaega, siis olid nad võitlusele õhutajaiks, rahvusliku eneseusalduse vabaduse ja iseseisvuse aadete sütitajaiks.

Nad täitsid selle ülesande. Meie võitsime võõra võimu. Mälestades seda võitu, ammutame laulupidudel uut jõudu iseseisva Eesti ülesehitamiseks.

Laulupeod on olnud ka suurimaiks muusikakultuurilisiks tegureiks. Meie iseseisvusaja üldlaulupeod on paisunud imeteldavalt suurejoonelisiks muusikapidudeks.

Olgu seda ka eelolev XI üldlaulupidu Tallinnas 24., 25. ja 26. juunil 1938. aastal.

XI üldlaulupidu kutsub teid,

kutsub teid kõiki — noori, vanu, mehi ja naisi.

Paneme kokku käed, ühineme laulus, mis kostku võimsalt ja kaunit. Puistame oma südamest inimsuse parimat laulupeo helide kolde, et see südamete tuli hoiaks meid ärkvel võitluses oma kultuuri ja vabaduse eest.

EESTI LAULJATE LIIT.

Tallinnas,
1. detsembril 1936. a.

Juhiseid XI üldlauupeost osavõtvaile kooridele

Üldlaulupidu on suuresinemine, mille järele avalikkus hindab meie kooride töötulemusi. Kui tahame, et sellel suuresinemisel meie võimed leiaksid väarikat hindamist, siis peame kandma hoolt, et üldlaulupidu õnnestuks kõigis detailides. Selleks on vajaline kõigi tegelaste kavakindel ja hoolas koostöö.

Eesti Lauljate Liidu juhatus, kutsudes üles eesti koore üheteistkümnendaks üldlaulupeoks Tallinnas 1938. a., esitab alljärgnevalt selle laulupeo ettevalmistustööde kava, mille hoolas täitmine on kohustuslik kõigile kooridele, kes end registreerinud laulupeole.

Jatkugu lauljail-mängijail ja koorijuhtidel indu ning püsivust suure ja pingutust nõudva eeltöö viljakaks sooritamiseks! Tiivustagu kõiki teadmine, et see töö aitab tõhusalt tõsta meie kodumaa muusikakultuuri ja kanda selle kuulsusrikkust ajalukku!

I. Registreerimine.

1. XI üldlaulupeost, mis peetakse Tallinnas, 24., 25. ja 26. juunil 1938. a., võivad võtta osa vaid Lauljate Liidu liikmed koorid, nagu seda näeb ette Liidu põhikirja (§ 56). Üldlaulupidu on küllalt suurejooneline ja vastutusrikas üritus, et selle korralduses ei tohi olla paika juhuslikkust. Seepärast ei tohi olla sääl paika ka vast alles enne üldlaulupidu tekkivatel kooridel, kes ei suuda õppida ära korralikult kava ning kes, tegutsedes kindla organisatsiooni aluseta, ei oma küllalt vastutavust. Liidu liikmeks olek nõuab koorilt kindlat organisatsiooni, distsipliini ja pidevat, alaliselt arenevat tegevust.

Kooridel, kes tahavad laulupeost osa võtta ja kes seni mingil põhjusel ei ole veel astunud L. Liidu liikmeks, tuleb teha seda nüüd viivitamatult. Selleks tuleb nõutada L. Liidu büroost vastav avaldusleht, see täita ja saata ühes liikmemaksuga (igalt lauljalt-mängijalt 15 senti aastas) L. Liidu juhatusale.

Koolide juures tegutsevaid kooridel, kes ei tööta registreeritud põhikirja alusel, on võimalus astuda L. Liidu kaastöötavaks liikmeks. Kaastöötav liige omab kõik tavalise liikme soodustused, ainult L. Liidu volikogus ei saa ta esindust.

2. XI üldlaulupeole registreerimiseks tuleb kasutada sellekohast registreerimislehte, mis tuleb saata täidetult tagasi L. Liidu büroosse hiljemalt 1. märtsiks 1937. a. Registreerimisleht tuleb täita täpsete andmetega, mis soodustab suuresti L. Liidu büroo tööd ja väldib võimalikke arusaamatusi. Registreerimislehed on koostatud nõnda, et neid saavad kasutada nii sega-, mees- kui naiskoorid, jättes mittevastavad lahtrid täitmata. Puhkpilliorkestritele on eri registreerimisleht.

Kuna registreerimise aeg on küllalt pikk, et selle aja jooksul iga koor peaks jõudma selgitada oma osavõtu võimalusi, siis tähtaega ei pikendata. Seega hiljem 1. märtsi enam üldlaulupeole koore ei registreerita.

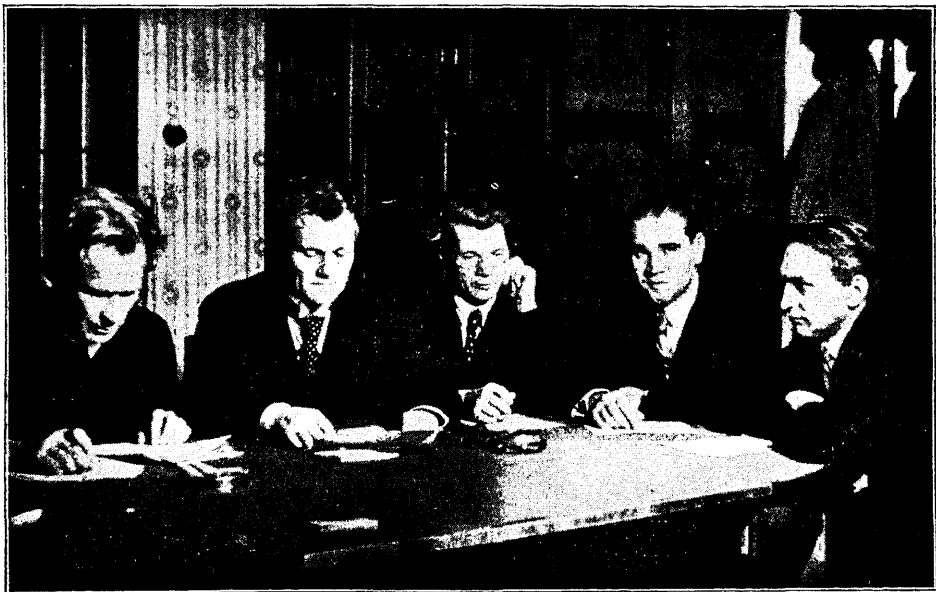
II. Kooriliigid ja noodid

1. XI üldlaulupeol esinevad järgmised kooriliigid:

- a) üldsegakoor (ühendatud segakoorigid);
- b) üldmeeskoor (ühendatud meeskoorigid);
- c) üldnaiskoor (naiskoorigid ja segakoorigide naishääled);
- d) üldpuhkpilliorkester (ühendatud orkestrid);
- e) Tallinna erikoorigid.

Seega tuleb segakoorige naishäätel õppida ära ka üldnaiskoorige laulud (leiduvad üldkoorige noodiraamatus). Tallinna erikoorige valimik ja kava teatatakse hiljem.

XI üldlaulupeo üldjuhtideks on: a) sega- ja naiskoorigele — prof. J. Aavik, V. Nerep, J. Simm ja T. Vettik, b) üldmeeskoorigele — E. Aav, c) üldpuhkpilliorkestrile — R. Kull.

XI üldlaulupeo üldjuhid; vasakult paremale: T. Vettik, prof. J. Aavik, J. Simm, E. Aav ja V. Nerep.

2. XI üldlaulupeo noot on saadaval Lauljate Liidu büroos (sisaldab sega- ja naiskoori laule) järgmiste hindadega:

Liidu liikmeile: kuni 1. veebruarini 1937. a. — à 70 senti, pääle 1. veebruari 1937. a. — à 85 senti; mitteliikmeile — Kr. 1.20.

Hinnaalandus varemaile tellijaile on selleks, et ergutada koore aegsasti noote muretsema ja laule õppima.

NB! Mitteliikmeile, kes varemalt tellinud noote kõrgema hinnaga, hiljem nende liikmeks astumisel hinnavahet tagasi ei maksta.

Nootide tellimiseks on soovitat kasutada kättesaadetud kaardikest. Nootide hinna postmarkides tasumine ei ole soovitat.

Eriti olgu hoitatatud koore laulupeo nootide paljundamise eest, mis on säädu-sega keelatud, ja mille kohta teostatakse alatist kontrolli. Samuti ei ole lubatud nootide edasimüük teistele kooridele.

Naiskooride laulud on saadaval erivihi-kuna, mille hinnaks on L. Liidu liikmeite Kr. 0.20 teistele Kr. 0.35.

Meeskooride kava on veel koostamata. Meeskooride jaoks eriti noodiraamatut ei kirjastata, vaid laulud ilmuvad sarjas „Eesti Meeslaul“. Kavast teatatakse hiljem.

Igale laulupeo noodile antakse tasuta kaasa „Noodilugemise harjutusvihik“, mis on mõeldud selleks, et koorid seda käsitledes süvendaksid noodilugemise oskust. Noodilugemise oskuse puudulikkus on suuremaid takistusi meie kooride arengule. See aeg ja vaev, mis praegu kulutatakse häälte päheõppimisele, saadakse nooditundmise puhul kasutada ettekande viimistlemiseks, häälte kultiveerimiseks, — saadakse kasutada kunstilisteks taotlusteks.

Koorijuhid! Kui te soovite oma koorile edu, kui teie soovite vabaneda koor-mavast häälte päheõpetamisest, siis ärge jätke käsitlemata ühelgi harjutusel noodilugemise vihikut!

„Noodilugemise harjutusvihik“ saadetakse lähemal ajal järele kõigile laulupeo nootide tellijaile, kuna kahjuks puhttehnilistel põhjustel vihiku trükkimine viibib.

Puhkpillikooride kava teatatakse hiljem.

III. Muusikaline eeltöö.

Laulupeo ulatusliku ja kuluka muusikalise eeltöö sihiks ei ole ainult kindlustada väarikat esinemist peopäevil, vaid sellel töö peab olema püsivaid, meie üldist muusikakultuuri tõstvaid tagajärgi.

Püsivate tagajärgede saavutamiseks aga on vajaline püsiv, järjekindel töö. Meie ei saa jääda ootama, et selle töö sooritaksid üldjuhid eelproovide ajal. Selleks on eelproovid liiga kulukad ja vajalised teisteks ülesanneteks.

XI üldlaulupeo muusikaline eeltöö tuleb sooritada kõigil kooridel kodus, ning siin suurim vastutus langeb koorijuhtidele.

Lugupeetud koorijuhid! Teie töö on tihtigi väsitav ja koormav, aga pole aineliselt tasutav. Kuid see on aateline töö! See on töö meie rahva kultuuri hääks, ning seda hindavad tulevased põlvkonnad, hindab meie ajalugu! Teie töö ei ole ühepäeva töö, sellel on kaugele tulevikku kandev mõju, seepärast nõuab see suurt vastutavust ja tähtsust.

XI üldlaulupeo muusikaline eeltöö on suunatud eeskätt koorijuhtide ettevalmistusele. Meie koorijuhid on meie koorikultuuri aluspõhi. Kui see aluspõhi on tugev, siis saabub ka ehitus ise tugev ja võimas.

Koorijuhtide ettevalmistuseks viiakse läbi järgmised üritused:

1. 1937. a. alul ilmub laulupeo laulude analüüside vihik, milles üldjuhid annavad juhiseid laulude õpetamise, tõlgendamise, juhutamise ja ettekande kohta. See vihik saadetakse kõigile koorijuhitidele tasuta ning jääb kogu laulupeo muusikalise eeltöö ajaks neile vajaliseks juhtraamatuks.

2. 10. jaanuarist kuni 20. märtsini 1937. a. toimuvad raadio kaudu instrueerimistunnid, kus igal pühapäeval (kellaäga teatatakse hiljem) üldjuhid käsitlevad eelmainitud vihiku praktilist rakendust Tallinna kooride kaasabil.

Püüdku iga koorijuht korraldada endale nende tundide jälgimise võimalusi! Eriti soovivat oleks, kui neid tunde saaksid koorid jälgida ühiselt.

3. 22., 23. ja 24. märtsil 1937. a. toimub Tallinnas koorijuhtide instrueerimiskursus, kus veel kord, nüüd juba koorijuhtide eneste kaastööl võetakse läbi kõik laulupeo laulud. Lauljate Liit püüab hoolt kanda, et koorijuhtidel osavõtt sellest kursusest oleks seotud võimalikult väheste kuludega.

IV. Eelproovid.

Laulupeo eelproovid algavad 1937. a. sügisel. Iga koor saab kaks eelproovi, millistel kummalgi võetakse läbi pool kavat.

Nende eelproovide sihiks on ettekan- de ühtlustamine ja ettevalmistuse kontrollimine. Eelproovide ajast ei ole lubatav kulutada hetkegi hääle kätteõpetamiseks. Iga koor peab ilmuma eelproovile laule täiesti ladusalt osates.

Lauljate eneste huvides on vähendada eelproovide arvu, kuna need on lauljatele kulukad ja tülikad. Kuid sellest on õigustatud ka eelproovide suhtes valjude nõudmiste esitamine.

Vähem tähtis on, kas laulupeol laulab sada või viissada koori, väga tähtis on, et nad laulaksid hästi. Seepärast tahab Lauljate Liit teostada valjult kooride valikut eelproovidel.

Tegelaste nimestikust kustutatakse:

- a) koor, kes puudub ühelt eelproovilt,
- b) koor, kes ei võta osa eelproovist terves koosseisus,
- c) koor, kes eelprooviks ei ole õppinud ära laule,
- d) lauljad, kes võtavad korratult osa eelproovidest.

Neist nõudeist kooridele teatades kinnitab Lauljate Liidu juhatus, et peab neist kinni kõikumatult. Koorid, kes arvavad, et nad neid nõudeid ei suuda täiel määral täita, võtku seda kohe arvesse ja jäägu parem laulupeost eemale. Neid nõudeid är-

E. Luts

Kas on laulupeod vajalised?

XI üldlaulupidu on kuulutatud välja. Algab ettevalmistus meie suurimaks pidustuseks, paar aastat kestev pingutus lauljailemängijaile, koorijuhtidele, üldjuhtidele ja korraldajaile.

Kuidas õnnestub see järjekordne suurpidustus? Kas celtöödele kulutatud energia ja raha end tasub? Kas laulupidu suudab meile pakkuda midagi väärtuslikku? Kas tema korraldamine on vajaline ja õigustatud.

Need küsimused kerkivad nüüd üles teravamalt ja vastust nõudvamalt kui kunagi varem. Elame kainenemise ajastul. Vabaduse ja iseseisvuse „mesiaastad“ on möödunud. Elu on õpetanud meid ettevaatusele nii suuris kui väikesis üritusis, on õpetanud meid põhjalikult kaalutlema igat sammu, tegema eelarveid, otsima kindlaid põhjendusi.

Ja üldlaulupidu on selleks küllalt suur ning kulukas üritus, et tema korraldamisele asudes oleks kõigile tegelastele selge tema vajalikkuse küsimus. Liiti on ju viimasel ajal avaldatud laulupidude kohta korduvalt kaksipidi arvamisi.

*

Oleks liigne kord siinkohal hakata fikseerima meie vanemate laulupidude tähtsust ja tulemusi. Märkimisväärne vaid lühidalt: laulupeod olid meie rahvusluse aate ja muusikaarmastuse õhutamiseks. Nad täitsid need ülesanded hästi ja

jäävad meie ajalukku aupaistest ümbritsetuina.

Kuid tänapäeval? Kas vajame veel laulupidusid rahvusluse aate ja muusikaarmastuse viljeldajatena?

Rahvuslus on laienenud aate ülevusest ja vaimsusest reaalsele pinnale. Rahvuslus on leidnud tarbelist rakendust riigis, iseseisvusvõitluses, omakultuuri arendamises. Rahvuslus on koguni rakendatud üle maailma riikide, rahvuste, huvigruppide, jah, koguni üksikisikute vahelise võitluse teenistusse. Riikluseks vajalist rahvuslust õhutatakse poliitilise propagandaga, iseseisvusvõitluseks vajalist rahvuslust õhutatakse paraadidega, sõjaliste demonstratsioonidega, laialdase ja süvendatud organiseerimisega nii kaitseväes kui poõl-kaitseväes. Omakultuuriks vajalist rahvuslust propageeritakse võõrkeelte ja nende jäänete väljatõrjumisega, omakunsti arengu toetamisega, oma teadlaste ja avaliku elu tegelaste ettevalmistamisega ja kasvatamisega. Majanduslikeks üritusiks vajalist rahvuslust arendatakse kodumaa kaupade tarvitamise propagandaga, toetades seda elavalt keerukate tollide ja litsentside süsteemidega. Noorsoo rahvuslikuks arendamiseks luuakse laialdasi ja kulukaid noorsoo organisatsioone. Rahvusvahelisteks võitlusteks ja võistlusteks vajalist rahvuslust propageeritakse spordiga, teaduslike ja mitteteaduslike rassiteooriate levitamisega.

gu tõlgitsetagu paberlikena, vaid nende esitamisel lähtub L. Liit palavamast soovist:

1. rakendada meie koorid tõhusale, viljakale muusikakultuurilisele tööle, 2. kindlustada laulupeo muusikalise külje õnnestumist.

Eelproovide üksikasjad (kohad, ajad, kava jne.) teatatakse kõigile kooridele küllalt aegsasti, et neil oleks võimalik nende vastu valmistuda ja seks ajaks end muudest kohustustest vabastada.

Lugupeetavad lauljad-mängijad ja koorijuhid! Meie, eestlased, oleme visa töö- ja võitleia-rahvas. Nagu oleme töötanud ja võidelnud endale maa, riigi ja iseseisvuse, nii töötame ja võitleme endale ka vaba, iseseisva ja väärika kultuuri. Meie armastame tööd ja võitlust ning meil jätkub selleks jõudu ja püsivust. Samm-sammult läheneme oma kultuurilistele sihtidele ja saavutame nad!

EESTI LAULJATE LIIDU JUHATUS.

JAQUES THIBAUD,
prantsuse viiulivirtuoos.

Näib nii, et aateline rahvuslus, kindlal kujul rakendamata rahvuslus on tarbetu, on ajast ja arust, teda ei saada „panna patta“.

Kas peaksime selle üle olema õnnatud? Kuid me tahame küll uskuda, et meie suured eelkäijad rahvusluse aate algatajad ja viljeldajad just seda soovisidki, et rahvuslus kord muutuks tarbeliseks väärtuseks. On ju õigustatud ja jääb püsima vaid see, millel on eluline mõte.

Nii näib, et ka laulupidude, kui aatelse rahvusluse viljeldajate aeg on möödas.

Kuid meie näeme kõikjal, et praktiliselt rakendatud rahvuslus hakkab pikkamisi killustama. Eks küllita ja kasteta praegu mitmelgi maal rahvuslust vaid seks, et ässitada riiki riigi vastu? Eks ju heitle riikides enestes vennad vendade vastu rahvusluse nimel? Kas ei põhjusta rahvuslus õige tihti poliitilises võitluses tublide ja teeneterikaste tegelaste „väljalülitamist?“ Kas me pole kuulnud korduvalt sellest, et rahvusluse nimel hüljatakse kõrgeid kultuurilisi ja kunstilisi saavutusi?

Kas ei põhjusta rahvuslik majanduspoliitika tihti tollide ebamääraast kõrgust, kaupade tootmist ja turustamist ebaloomulikes tingimustes? Kas ei näljutata ja kurnata mõnel pool miljoneid inimesi vaid rahvusluse nimel? Kas ei uputata miljoneid rahva raha relvade tootmisse rahvusluse nimel?

Oleksime laiduväärsed, kui meie ei näeks kõike seda ja palju muudki sellesarnast. Kuid oleksime samuti laiduväärsed, kui seepärast hüljaksime rahvusluse üldse ja haaraksime lameda internatsionalismi järgi. Teame ometi, et needki vähesed riigid, kes seda on proovinud, nüüd sellest on loobunud kui elujõuetusest.

Võib olla, ei seisa viga rahvusluses endas, vaid tema võõriti mõistmises.

Õige rahvuslus ei külva viha ja hävitust. Õige rahvuslus on rahva hing, rahva seesmine tõekejõud, mis innustab koostööle, üksteise mõistmisele ja hindamisele, ühistele kultuurilistele ja majanduslikele üritustele edu ja õigluse tähe all.

Meie, eestlased, oleme liiga kained ja ausad, et harrastada vihkavat ja hävitavat, killustavat ja lõhkuvat rahvuslust. Meie tuleme ikka ja jälle tagasi rahvusluse kui aate juure. Meie vajame täna ja homme, alati rahvuslust, mis meid seoks sõpruses ja üksmeeles, vaatamata soole, vanadusele, kutsele või poliitilisele meelsusele.

Sellise aatelse rahvusluse avaldusiks otsib rahvas ise omale väljendusvormi, ning see väljendusvorm on vaba sihilikkusest ja kasutaotlevusest.

Meil on ja jääb selliseks rahvusluse aate väljendusvormiks laulupidu! Laulupidu on loonud meie rahvas ise, nad on spontaansed, erapooletud ja siirameelsed.

Kõik teaduslikud ja ebateaduslikud rassiteooriad, kõik kaevamised olnud ja olema-tuis ajalugudes, kõik vihkamised ja armastused rahvusluse poliitika arvel elavad oma aja ja lähevad ajalukku unikumidena, — jääb aga see rahvuslus, mis püsib iga lihtinimese hinges ja otsib ise omale väljenduse spontaanselt ja siirameelselt.

*

Muusikalisiks suursündmuksiks olid üldlaulupeod siis, kui meil ei olnud veel ooperit, kontsertsaale, sümfooniaorkestreid, arvukaid soliste, konservatooriume ega muusikakoole, kui meil ei olnud veel raadiot, grammofoni ja helifilmi.

Siis oli laulukoori või puhkpilliorkestri esinemine meie rahva enamuse muusikaliseks clamuseks, mis tõi pisarad silma ja vaimustas.

Nüüd aga tuleb maailma kõige parem muusika meile tuppa igal ajal kõige väiksema käeliigutuse järgi. Nüüd me kuuleme parimat muusikat, parimas ettekandes sagedamini, kui jõuame seda kõike kuulata ja meeles pidada. Nüüd meie leiame, et kooride esinemine ja nende laulupeod on „laulu-laat“, „hale soperdus“, ega alanda end nende jälgimisega. Jällegi üteldakse: laulupeod muusikaliste sündmustena on oma aja elanud ja võivad minna kolikambrisse!

On neid, kes sellesse suhtuvad väga tõsiselt ja otsivad vahendeid puuduste kõrvaldamiseks. On soovitatud katkestada laulupidude korraldamist sinnani, kus meie koorid muutuvad kontserdiküpsiks. On soovitatud chitada selline laululava, mis koonduks massikoori hääle otse ruuporina ja paiskaks publikusse võimsa mühana, et „ajada publikul värinad läbi selgroo“. On soovitatud lükkida laulupeo kavva lavalisi ettekandeid, vahepalasid, mis mõjuks ka silmale ja looks elevust „ühetoonilise“ laulmise sekka.

Võib-olla, peaksime katsetama kõigi nende retseptidega, võib-olla, mõni neist, või ka kõik koos suudavad tõmmata kokku tohutut arvu publikut.

Kuid võib ennustada, et varem või hiljem meie publik tuleb laulupeole ka ainult muusikat nautima, nii hää-halb, kui see ka ei oleks.

Muusikalised taotlused on jagunenud alati kahte liiki: kuulamiseks ja isemusitsemiseks. Üks ei asenda teist. Võib esineda ajajärke, kus armastatakse rohkem häid kontserte, hääd ettekanet, kuid samas võib esineda ka ajajärke, kus kontsertide kuulamise kõrval ka väga levineb isemusitsemine. Tavaliselt selli-

TAMÁS MAGYAR,

ungari viiulikunstnik.

sed ajajärgud vahelduvad kordamööda. Mehaanilise muusika võimas võidukäik on nihutanud praegu muusikakuulamise esiritta. Kuid meie omame mõne nähte, mis kinnitab, et meil on jõudsasti arenemas isemusitsemise liikumine. Meie laulukooride arv kasvab järjest. Töö neis muutub intensiivsemaks, organiseeritumaks, nende ettekanded muutuvad kunstiküpsmaks. Meie koolides tekib hoogsalt õpilisorkestreid. Meil ilmub õpikuid asjaarmastajatele instrumentalistidele ja nende leviku üle ei või kurta. Meil tegutseb arvukalt muusikaõpetajaid. Maale nõutakse kõikjale häälesaadajaid. Meie instrumentidõöstused tegutsevad jällegi täie koormatusega.

Need on nähted, milliseid tuleb võtta väga tõsiselt ja püüda leida kõiki vahendeid isemusitsemise levitamiseks ja soodustamiseks. Kui ka praegune põlv veel suuresti elab muusikakuulamise kergestisavutamise vaimustuses, siis noorem põlv juba hakkab mõtlema teisiti. Ning muusika-ajalugu õpetab meile, et suured helikunstnikud

Foto Parikus.

Stseen Puccini oop. „Boheemi“ esimesest vaatusest; eespool V. Veigart, J. Villard, A. Rinne, taga B. Hansen ja M. Taras.

tavaliselt on võrsunud perekondadest, kus armastati ja jälgiti muusikat. Praegusel muusika ülirohkel peab olema tagajärjeks harrastuse tõus isemusitseerimise näol.

Laulupidu on isemusitseerijate kontsert. Meie ei saa ega tohi nõuda sellelt kutsemuusikuile võrdset kunstiesitust. Üldlaulupidu on nende muusikaline suur-sündmus, kes oskavad ja tahavad hinnata isemusitseerimist. Ning nende hulk ei ole praegugi väike, üha aga kasvab. See, kes harrastab ise muusikat, on huvitatud teiste

omataoliste harrastustest. Meie lauljate arv kasvab, ühtlasi sellega kasvab ka nende perekondade arv, kus hoolitakse isemusitseerimisest, — kasvab aga ka laulupidude tõelise, õige publiku arv. Ning neile korraldagemgi laulupidusid!

*

Omaette päätükk on laulupidude muusikalise arendamistöö tähtsus. Iga laulupidu, üldlaulupidudest kuni kihelkondlike laulupäevadeni, viib meie laulukooride ja orkestrite taset edasi, mitte kunagi aga tagasi!

Ed. Visnapuu

Laenuviiside kasutamisest meie rahvalikus laulus

Möödunud sajanditel meil ühes ristiki-riku tähtsuse kasvamisega hakkasid tugevamini juuri ajama ka võõrad mõjud muusikas. Koraalidega pandi alus maitse muutumisele; vaimulik laul oli esimeseks õiguste nõudjaks kooriliikumise alal.

Muidugi võõraste mõjude levik ei piirdu- nud ainult kirikuga, vaid samuti ilmalik laul leidis teed utelt asukatelt ka põlis- rahva juure. Suust-suhu kantud viisid aeg- amööda võtsid pinda ja kodunesid. Esi- joores mõis oma ümbrusega kujunes koi- deks, kust radiaalselt hakkas laienema uus- tulnukate vaimsus. Käsitööliste seisus nii maal kui linnas on etendanud pioneeri osa vastuvõtlikkuses võõrastele mõjudele. Hil- jem haritlaskond — ja üliõpilaskond — avaldas silmapaistvat laenutraditsioonide kandmist ning süvendamist kohapääl.

Rahvuslik ärkusaeg möödunud sajandil eriti vallandas tungid importmuusika järgi. Nootide kirjastamine viis välja massilisele laenuvarade kasutamisele. Rahvaloomingu

kogumise asemel lasti võidu turule võõrast toodangut: tõlgiti tekste või soetati uusi sõnu ning lisandati tarvitamiseks laule. Ühest küljest see toiming polnud kuigi raske; teiseks mitmehäälsuse jaoks puudusid oma materjalid, mida vahetalitajad enami- kus ise ei suutnudki pakkuda.

Võtmata arvesse muulasi, leidis hulk ees- tisoost tegelasi, kes suure agarusega trüki- kirja kaudu levitasid võõrast muusikat. Esi- mese sammu tegi J. V. Jannsen 1862. aastal oma ühehääle „Eesti laulikuga“. Tema ees- kujule järgnesid varsti paljud teised, kelle- dest nähtavamama koha omandasid Fr. Kuhl- bars ja K. A. Hermann. Muide, võõraste vii- side kasutamine pole seisma jäänud hilise- matelgi aegadel; eriti rohkesti neid kasuta- takse mitmesugustes koolilaulmikes.

Käesolevas kirjutises ei taheta niivõrd tungida küsimuse sisu lähema hindamiseni, kui anda ülevaadet rahva hulgas tarvitusel olevate laenuviiside kohta. Järgnevas nimes- tikus on näidatud meloodiate päritolu;

Laulupidude puhul sooritata muusikaline töö on sedavõrd suur, et õigustab laulupi- dude korraldamise juba ainuüksi.

Kuid see on seesmine töö, seda ei näe eemalseisjad ja ei oska seda hinnata.

XI üldlaulupeo puhul on tahetud muusi- kalisele arendamistööle panna erilist rõhku. See ei tohi olla ühe päeva töö, vaid peab jätkma püsivaid, jäävaid jälgi.

Kuidas seda tahetakse sooritada, selle üle leidub lähemat käesolevas ajakirjas teisel, selle üle on ka varemalt pikemalt ja üksik- asjalisemalt sõna võetud.

See töö vajab hääd organiseerimist, palju pingutust ja kapitali. Mis puutub organi- satsioonisse, siis ei saa meile selles keegi teha etteheiteid: oleme vist küll muusikali- selt paremini organiseeritud rahvas! Kapitali küsimus tekitab meile palju raskusi, peame leppima piskuga ja lootma helgemale tule-

vikule. Mis puutub häässe tahtesse, siis ka seda julgeme loota. Peame aga tunnistama, et meie muusikategelased, nii koorijuhid, üldjuhid kui korraldajad, on väga tööga koormatud, — kõigil on kümneid toimin- guid ja talitusi, teistel aladelgi palju tööd. Laulupeo eeltöö kestab kaks aastat. Kas meie kõik ei saaks korraldada oma elu sel ajal nõnda, et vabaneksime teistest kohus- tustest laulupeo hääks? Kui laulupidu on möödas, ohverdugem siis jällegi teistele aladele, nüüd aga rakendugem täisi- jõude selleks, et viia asja läbi hästi ja hoolikalt! Inimene ei ole oma jõu poolest põhjatu, — igauks väsib ja tahab puhata, — oleks aga väga kurb, kui me suurpeo eel väiksime ja hakkaksime puhkama! Vahest leidub selleks ka edasipidi võimalusi, vahest omame siiski vana tubli eesti sitkuse, mis meid viib läbi kõigist raskustest!

saksa väljaannetes leiduvatele märkmeteta viisidele on juure lisatud — (sks). Laulusõnade selgema määramise sihiga on toodud teksti algrida, mõnel puhul aga ka iseloomuline siserida. Kui viisi kasutatakse laiemalt mitme tekstiga, siis teine neist esineb klambrites. Nimestikus leiduvad viisid, mida olen kuulnud lauldavat rahva hulgas:

- Aeg kaob kiirelt — (sks).
 All hüppavad allikad — (sks).
 Ats see astus, kingad jalas — soome.
 Beverinis Astijärvel — läti.
 Eesti keel, et kõla valjult — E. Genez.
 Eestimaa käib üle kõige — J. Haydn.
 Eestimaa, mu isamaa — F. A. Schulz.
 Eesti pojad, edasi — soome.
 Ema ütles mull' — C. M. Weber.
 Enne veel, kui kustub eha — (sks).
 Hele täht, sa vaikselt vilgud — H. Wet-terling.
 Homme tuleb teele minna — Fr. Silcher.
 Hommik kord helkis — iiri.
 Hääd ööd, mu armas metsake — H. Rebling.
 Hüüavad pasunad — H. G. Nägeli.
 Igav liiv ja tühi väli — P. J. Hannikainen.
 Ilm hingab vaikes rahu — C. Kuntze.
 Isamaa hiilgaval pinnala paistab — soome.
 Juba laulab lõoke — W. A. Mozart.
 Jumalaga, vaikne maja — Fr. Silcher.
 Jumal, oh võta sa ülemaid õnnista — G. Händel.
 Ju lehekuu on tulnud — J. Lyra.
 Just nagu torm ja piksehääl — C. M. Heim.
 Jõua ju kaugelta — rootsi.
 Jõua kätte kevade. (Tuleks pea õhtuke) — soome.
 Kallis Kalevite, kangelaste maa — mad-jari.
 Kaljuvald mu isamaa — M. Vegelius.
 Kas kuuled voorimehe kella — vene.
 Kas tunned maad, mis Peipsi rannalt — bretooni.
 Kiigu, mu paadike — švaabi.
 Kodukaasik, murumulda — Fr. Abt.
 Kodumaale ihkab süda — Kromer.
 Kodu, sinust pean lahkuma — saksa.
 Koju tahaksin ma jälle — soome.

Kord kasvas kaunis kannike — E. Hermes.
 Kord läksid kolm meest üle Koiva jõe — saksa.

Kuhu kukkus aasa ilu — väikevene.
 Kui inimene sünnib ilmale — F. Humbert.

Kui ju jõed rõõmsalt jooksvad — C. Häser.

Kui kallist kodust läksin. (Üks kask meil kasvas õues) — Fr. Schubert.

Kui koidukuma punetab — Fr. Abt.
 Kuis lopsakalt lokendab — J. A. Schulz.

Kui ma ükskord naise võtan — (sks).
 Kui mu kallist isatalu — läti.

Kui on jõudnud sügise — (sks).
 Kui päevakära aega — Scholimus.

Kui rändajalt ma küsin — A. Reiser.
 Kuis eesti rinnas tuksub julge süda — saksa, prantsuse romansi järgi.

Kuldne Kalevite kodu — čehhi.
 Kuldne õhtupäike. (Roosililled õitsvad) — H. G. Nägeli.

Kulla kevade, kallike tule — soome.
 Kus haavik haljendab — saksa.

Kus häilib ja kiigub — P. J. Hannikainen.

Kus iial pidu peetakse — (sks).
 Kus on laul ja mäng — (sks).

Kus on mu kallis isamaa — G. Reichardt.
 Kus Põhjalaha kohiseb — soome.

Kus saajad pidada — A. Schaffer.
 Kus viibid sa — O. Lindblad.

Kuu kuldne ratas taevavõlvil kumab — Fr. Abt.

Kuu kumab kullala — naapoli.
 Kuule, kuidas hääli helab — Pacius.

Kõla, lahke laulukaja — E. Grieg.
 Kõla, vaikne lauluke — Cronhamn.

Kõrstsist nüüd välja — (sks).
 Küll on kena kelguga — väikevene.

Küll paavstil hää on ilma sees — saksa.
 Küll veereb veskiratas — Fr. Glück.

Lahkumise tund meil kätte ju jõuab — sileesia.

Lapsed, pange mütsid pähe — sileesia.
 Lapsed tuppa, tali tuleb (Lumehanged langesid ju) — vene.

Laps, ole ikka õiglane — saksa.
 Lehed langenud on puudelt — Fr. Silcher.

Leidis nõmmelt poisike. (Metsas seisib maasikas) — H. Werner.

Lepiku Linda, mull' meeldib see neid — Fr. Silcher.

Ligemal', Jumal, sull' — inglise.

Loreley — Fr. Silcher.

Maga, mu maimuke — Fr. Silcher.

Ma nägin orus lillekest — saksa.

Ma olen rõõmus laulumees — F. Mendelssohn.

Ma vaatlen Endla järve — Briesewitz.

Me künname ja külvame — J. P. Schulz.

Meil armas aeg on kätte jõudnud — T. Fröhlich.

Me pruudipärga punume — C. M. Weber.

Metsa ääres halja rohu sees — bäärgia.

Minu kallid oma keel — soome, ka Paesiello.

Minu Tõnn, minu õnn — hõõmi.

Mis hoolin rahast, rikkusest — C. G. Neefe.

Mis tuleb kõrgelt säält — saksa.

Mu isamaa armas — tüüringi.

Mu isa oli reisumees — F. W. Sering.

Mul oli nagu ilmsi see — ainetel J. F. Reichardt.

Mul oli ükskord neiu imeilus. (Sull' pühendan ma oma kandlehääled) — H. C. Schnoor.

Mu meeles seisab alati — K. Collan.

Mustlaseks ma olen sündinud — ungari.

Mu sõprade hooned — J. André.

Mu õnnis isa võttis — O. Merikanto.

Mäe otsas ma istisin eile — J. Gersbach.

Münd kasvas kaunil karjamaal — J. B. Schmölder.

Nagu linnutiivul — L. Sphor, ka Fr. Abt.

Neiukene, punasuuke — B. Nessler.

Nurme seisab nukker — soome.

Näe, tormine Väinola lahe — daani.

Nüüd järv on vait — H. Pfeil.

Nüüd käib üks ringilaul — (sks).

Nüüd lõõge, kandlemängijad — C. Spazier.

Nüüd maikuu on tulnud — saksa.

Nüüd pühapäev on tulnud — F. Jacob.

Nüüd õue, õue — W. A. Mozart.

Nüüd üles, eesti vennad — H. Ch. Schnoor.

Nüüd üles, kõik vennad — A. Methfessel.

Nüüd üles, töölisel — Ch. J. Zahn.

Oh ketra, mu armas tütar — F. Janson.

Oh kevade, sa kallid ja ilus eluaeg — F. Mendelssohn.

Oh mets, oh mets — C. M. Weber.

Oh mu ilus isamaja — ungari.

Oleksin laululind — Fr. Silcher.

Oma noores lapsepõlves — E. N. Mehul.

On vendadest nüüd lahkunud — H. Ch. Schnoor.

Oo orud, kauged mäed — F. Mendelssohn.

Pea õitsvad lilled — (sks).

Poisid, ritta, kodu poole — vene.

Priius kallid anne — K. Gross (Groos).

Päev looja läind, öö läheneb — A. Tolstoi.

Päike poeb põllupinnalt. (Rutta, rutta, ruunakene) — itaalia.

Rebane, sa kanavaras — saksa.

Rinaldini — saksa.

Sahaga võitle — H. G. Nägeli.

Siin hinga rahus — F. B. Beneken.

Sind surmani küll tahan — soome põhi viis.

Su sinisilma las mind vaadata — saksa.

Sääl, kus Emajõgi voolab — ibeeria.

Sääl, kus rukkiväli lagendikul hällib —

Würk.

Sääl Läänemere kalda pääl — saksa.

Säält ju, mu kullake, paistab su maja — soome.

Südames valu, sõbrast mul kahju — rootsi.

Sääl lossis on krahvil nüüd pidulik pulm — soomest.

Tallekene, hüppa — Anschütz.

Tead, palju tähti taevas — saksa.

Tere, Sakalamaa neiu — saksa.

Tule nüüd, tule nüüd hõiskama — rootsi.

Tulge kokku rahvahulgad — J. Peters.

Turnijad tulevad — L. C. Gebhardt.

Tõnu tahtis bassi laulda — hollandi.

Tähtede taga — Fr. Abt.

Tööd kõik lõpetada püüdvad — K. Schulz.

Uinu, mu laps — saksa.

Uinu vaikselt, mu lind — J. Brahms.

Unemõttes, huupi sõudes — C. Hermes.

Vaigistage kõnekõmu — saksa.

Vaikne öö, oh kalla sa — Beethoven.

Vanemate kallist kaisust (Ära õmble, ema, mulle) — vene.

Vennad, nüüd astugem lauljate liiki — rootsi.

Foto Parikas.

Tegelasi Puccini ooperist „Boheem“ — O. Tiedeberg ja M. Taras.

Vennad, õed, võtkem laulda — C. Stiebert.

Viimne roos — iiri.

Vägevasti, võimukasti — O. Merikanto.

Õõbik, õõbik, lõbusam lind — saksa.

Õõ nüüd jõuab jälle — C. H. Rinck.

Üks karjane säääl välja pääl — (sks).

Üks noormees kaugel võõral maal — saksa.

Ütle, oh neituke — iiri.

Toodud nimestikus kolme laulu juure võiks anda lisamärkusi: „Kus Põhjalahe kohiseb“ lauldakse samuti A. Lätte väga populaarse viisiga. „Laps, ole ikka õiglane“ loetakse ka W. A. Mozart'i viisiks, mida ta kasutab oma ooperis „Võlflööd“. Revolutsioonilaul „Nüüd üles, töölised“ levis laialdaselt 1905. a. sündmuste ajal.

Muidugi pole siin esitatud kõik meie rahva hulgas tuntud võõrad viisid. Neid lei-

dub veel terve rida muidki. Lisan alljärgnevalt veel ühe nimestiku lauludest, milliseid tuntakse võrdlemisi laialdaselt, kuid nende päritolu on selgumata. Märjiga „*)“ tähen-
datud viisid esinevad K. A. Hermann'i kogus „Eesti rahvalaulud segakooridele.“

Hinge hellal igatsusel. (Oh ma rumal, miks ma läksin) —*)

Kallis Mari, kaugel elad —*)

Kord elas mölder veski pääl.

Kord mõtetes istus.

Kui kaunilt hüüab vainu pääl.

Kui siin kloostri igavuses.

Kus sa käisid, vennakene. (Lilla istus vangitornis) —*)

Kuu kumab kõrgelt ülevalt —*)

Kõik hüüdvad hele häälega.

Ma istsin jõe kaldal.

Mu isamaa ilus, sull' mõlgub mu meel.

Mu meelen kuldne kodukodus.

Mäe otsas kaljulossis.

Nüüd lilled õitsvad aasa pääl.

Oh mina vaene võõral maal —*)

Oh Robert, tapa, tapa.

Oh võiksin ma linnutiivul.

See Mäetsa talu. (Üks rätsep tuli Rasi-
nast).

Siidilipp ja hõbepurjed.

Su ilusad sinised silmad.

Teele, teele, kurekesed.

Vaprad vennad, kallid kaimud.

Vennad, võtkem vahvalt laulda —*)

Üks jahimees läks metsa — jne.

Et mõningaid nendest lauludest antakse eesti rahvaviisidena, ei tarvitsegi olla just märjast möödalaskmine. Need pole aga enam endised omalaadsed meloodiad, vaid uuemal ajal võõraste mõjude jälil tekkinud avaldused. Nii rootsi viisiks loetav. „Jõua ju kaugelta“ mõnede saksa allikate järgi on eesti päritoluga. Teisest küljest aga vahel satume säärasele keerdkäigule, et K. A. Hermann 1893. aastal välja antud kogus „Völkerlieder“ nimetab „Minge üles mägedele“ eesti rahvaviisiks ja hiljem teeb selle täiesti omaks, kuid meloodia autorina tuleb kõnesse hoopis Klauwell. Samuti uduseks päritolult jääb viis sõnadele „Süda tuksub tuks, tuks, tuks“. K. A. Hermann kinnitab selle kuuluvust endale, ühes vene väljaandes aga märjitakse see eesti rahvaviisina

A. Fr. Raudkepp †

Ambla esimesest meeskoorist

Alljärgnevalt toome andmeid esimesest koorilaulu kujunemise perioodist Amblas. Mälestused on kirja pannud tolleaegne Ambla köster ja kihelkonnakooli juhataja A. Fr. Raudkepp, kes ise oligi meeskoori kujundajaks ning juhtijaks. Missuguste raskustega siis tuli võidelda laulu eest ja kuidas võimulpäisijate poolt veeretati ette takistusi, loeme järgnevatest riidadest. *Toimetus.*

Minu sündimiskihelkonnas valis kohalik kooliülemus mu kihelkonnakooli juhatajaks ja varsti pärast seda valis kirikuülemus mu ka köstriks. Amblas avanes nulle tähtis tegevusala ja võimalus kihelkonnakooli juhatajana köstrina ja laulukoori juhatajana. Seda viimast tegevust kirjeldan siin.

Amblas oli tolleaegne vana kirikuõpetaja A. L. Paulsen juba mõnda eeltööd teinud eesti laulu arenemiseks. Ta oli koolmeistritest kokku säändnud meeskoori, teda õpetanud ja temaga

(tõkelähedase tekstiga: „Ütrom doždik na rekee, kto-to jeedet v čelnokee“). Lahtise päritoluga viise, millel puudub meie rahvalaadile vastav ilme, ei saa avatud kätega ja kriitilise meeleta võtta kohe omaks. Nad ei anna ka õieti midagi juure meie põhivaraadele. Ajajooksul ehk jällegi selgub mõni allik väljaspool. Seni jääme ootavale seisukohale.

Eesti põlisema väärtusega rahvaviiside ja nende omalaadi levitamine olgu meie igapäevase ülesandeks. Eriti tuleks seda silmas pidada neil, kes loova töö juures kasutavad meie rahvamuusika allikaid. Praeguseni meil on ilmunud kolm teost, milledest rohkemal arvul võib leida eesti rahvaviise, nimelt: A. Launis'e toimetatud „Eesti runoviisid“, J. Zeiger'i monograafia „Eesti rahvaviisid“ ja H. Tampere „Eesti rahvaviiside antoloogia“.

osa võtnud esimesest eesti laulupeost. Paulseni kuulmine nõrgenes vanaduses niipalju, et ta laulukoori juhatamisest pidi loobuma. Laulukoor lagunes. Tema isiklikul soovil, muidugi ka minu enese isiklikul tahtmisel, hakkasin ma uut meeskoori asutama. Leidus veel mõnigi laulja endisest koorist. Koolmeistrite seast leidsin 12 isikut, kellega lauluharjutamist alustasin. See sündis pühapäeval pärast lõunat, suuremalt jaolt aga talvel iga kesknädala õhtul kihelkonnakooli suurimas klassiruumis. Koolmeistrid võtsid hoolsasti osa lauluharjutustest eriti talvel, kesknädala õhtutel. Vaatamata sellele, et nad päevatööst koolis juba olid väsinud, tulid nad õhtul veel lauluõppusele, mõnigi 10 versta tagant ja veel kaugemalt. Hääl ja kindel tahtmine ning vaimustus laulust võimaldasid seda. Pääle koolmeistrite võttis mitu noormeest hoolsasti osa lauluharjutustest. Meeskoor suurenes aasta-aastalt.

Pääle meeskoori asutasin ma ka veel segakoori, kooliõpilaskoori ja segakvarteti, kuhu kuulusid kaks endise köstri Kalpus'e tütar, kihelkonnakooli teine õpetaja J. Vilmanen ja mina.

Nende laulukooride õpetamine ja harjutamine nõudis muidugi palju tööd, aga noorusjõul ja -vaimustusel oli see võimalik.

Tol ajal oli Amblas palju laulu. Meie laulsime kirikus vaimulikke laule, eriti suuril pühil, kihelkonnakooli suurimas klassis, aga suvel vabas looduses, siin ja sääl ilusas metsas ilmalikke laule, nende seas ikka ka isamaalaule. Osavõtmine laulust inimeste poolt oli alati elav. Tol ajal elas Käravete mõisas endine vene ohvitser parun Vrangel. See härra oli suur laulusõber ja kutsus meie meeskoori mitu korda enda juure laulma.

Vana kirikuõpetaja A. L. Paulsen'i päevil võis haridustöö kihelkonnakoolis ja laulukoorides rahulikult ja takistuseta edeneda. Märtsi lõpul 1877 suikus vana

õpetaja, 46-aastase tegevuse järele, viimasele rahule. Esimestel aastatel pärast tema surma hakkasid kord-korralt ilmema märgid, mis näitasid, et rahuline edu aeg oli nagu mööda minemas.

Teisest eesti laulupeost.

Tartus 1879 võttis Ambla meeskoor osa 24 lauljaga. Laulukooride, lauljate, pasunakooride ja mängijate arv oli 10 aasta jooksul nähtavalt suurenenud, niisama ka osavõtjate-piduliste arv. Laulu ja mängu arenemine näitas hääd edu. Üldine vaimustus tegelaste ja osavõtjate-piduliste seas oli suur, eriti selle tõttu, et kanti ette eesti heliloojate Kappeli ja Hermann'i esimesed algupärased helitööd, nimelt „Ööbik“ ja „Minge üles mägedele“ ning muud.

Koorijuhtide koosolekul avaldati soovi, et laulukoorid suvel laulaksid rohkem vabas looduses, ilusas metsas, mis rahvast tõmbaks laulu juure ja viiks laulu mõju rahvale ligemale.

Pärast teist laulupidu suurenes Ambla meeskoor veel tähtsalt selle tõttu, et kihelkonnakooli vanematest õpilastest mitmed võisid kaasa laulda ja veel mõned noormehed, laulusõbrad, hoolsasti võtsid osa lauluharjutustest.

Järgmisel aastal, 1880, koosnes meeskoor 36 lauljast, kes mitmeaastase õppimise ja harjutuse järgi laulsid kindlasti ja hästi. Ambla meeskoor oli kujunenud suurimaks kooriks Tallinnamaal.

Kolmandast eesti laulupeost

Tallinnas 1880 võttis koor ka tegelikult osa. See kolmaski laulupidu läks üldiselt hästi korda. Lauljaid oli aga vähem ilmunud peole kui teisel laulupeol.

Esimesel ja teisel laulupeo päeval viibis Tallinnamaa kuberner Polivanov Haapsalus, kus tollaegne vene troonipärija suurvürst Aleksander, pärastine keiser Aleksander III, oma perekonnaga suvitas. Kolmandal laulupeo päeval sõitis kuberner Tallinna ja avaldas soovi kuulda eesti laulu, eriti parimatelt laulukooridelt Tal-

linnamaalt, tema valitsuse all olevast kubermangust. Selleks määrati Ambla ja Koeru laulukoorid Järvamaalt ja Iisaku laulukoor Virumaalt. Meie läksime Toompää lossi valgesse saali ja laulsime sääli kubernerile ja tema perekonnale mitu laulu, nende seas ka eesti heliloojate algupäraseid helitöid. Kuberner Polivanov avaldas meile lahkesti oma tänu.

Ambla meeskoori luigelaul.

Meie olime harjunud aastate jooksul igal suvel jaanipäeval pärast lõunat, kui ilm oli ilus, kusagil ilusas metsas laulma. Seda tegi Ambla meeskoor ka jaanipäeval 1880. Meie laulsime Jäneda metsas ilusa Kalli järve ääres kõrgustikul. Ilm oli väga ilus. Laulusõpru oli palju kokku tulnud Ambla ja Madise kihelkonnast. Nii suurt osavõtmist ei olnud meie enne ilalgi näinud. Laul kõlas vägevasti, suurepäraselt ilusas männimetsas. Osavõtjate rõõm ja vaimustus oli suur. Mõndagi laulu, eriti isamaa laule, pidime meie ikka uuesti ja uuesti kordama. Osavõtja viibisid kaua koos rõõmsas meeleolus. See oli haruldane, imelik koosviibimine: ei väsinud lauljad laudes ega kuulajad kuudes, nagu oleks üks nägemata salavägi neid sääli kinni pidanud. Alles hilja lahkusid nad säält. Ükski ei võinud aimata, et Ambla suur meeskoor ilusas metsas, Jumala vabas looduses, viimast korda oli laulnud Ambla kihelkonnas, oli laulnud oma „luigelaulu“, oma surmalaulu.

Ambla meeskoori laulu lõpp.

Juuli algul samal aastal kutsus Koeru meeskoori juhataja A. Douglas Ambla laulukoori tegelikule osavõtmisele ühest suuremast kontserdist, mida ta kavatses toime panna Paides viimasel juuli pühapäeval. Ma teatasin sellest kirikuõpetajale, kes mulle luba andis laulukooriga osa võtta kavatsatud kontserdi toimepanemisest Paides. Lauljad olid järgmisel pühapäeval koos Amblas. Otsustati kontserdi eelpäeval, laupäeva hommikul, otse- teed sõita Paide poole, kes üksi, kes teis-

tega üheskoos, et pärast lõunat ilmuda proovile, nii kuidas Koeru laulukoori juhataja soovis.

Amblas valmis mingisugune olukorra muutus. Mõne nädala eest tegi Linnape mõisa omanik, kindral von Baumgarten, mulle etteheiteid osavõtmise pärast „noor-cestlaste“ tegevusest. Paar päeva enne kontserti ütles mulle Ambla apteeker: „Räägitakse, et lauljad söidavad Paidesse kurja nõu pidama“. Ma ei pannud seda avaldust tähele, kuna ma selgesti teadsin, et laulupidudel ja „Eesti Kirjameeste Seltsi“ koosolekutel Tartus, millest ma osa võtsin, ialgi mingit kurja nõu ei peetud.

Kontserdi eelpäeval, kui lauljad hommikul olid sõitnud Paide poole ja mina hiljem pidin sõitma, sest et mul ametiajus veel mõnda oli toimetada, läksin enne ärasõitu veel kirikumõisa. Kirikuõpetaja võttis minu teretuse külmalt vastu ja keelas kõvasti ära Ambla laulukoori osavõtmise Paide kontserdist. See keeld, mida mulle käredalt ja hilja avaldati, nii hilja, et mull võimalik polnud seda edasi anda lauljatele, sest varema loa põhjal nad olid juba sõitnud Paide poole, tabas mind nii raskesti, et ma kohe ei võinud rääkida. Kui ma pisut toibusin, siis seletasin, et mul enam võimalik ei ole seda keeldu edasi anda. Mulle vastati: „See ei ole minu asi, teie vastutate kõige eest“. Mina sellest kontserdist osa ei võtnud, ei saanud sedagi teada, kes Ambla lauljatest olid Paidesse sõitnud ja sääl laulnud. Niisama ei saanud ma seletust sellest, mispärast osavõtmise luba tagasi võeti ja keeld nii hilja mulle avaldati.

Ambla elanike seas liikusid kohe avaldused, et „laul läinud liiale“ ja sellepärast tagandatakse ametist koorijuhataja, kihelkonnakooli juhataja koster.

15. septembril 1880 andis Ambla kihelkonna kirikuvalitsus, kes oli ühtlasi ka koolivalitsus, mulle ametlikult teada, et ma pean aprillis 1881 lahkuma kohalt ja tegevusest. Missuguse süü pärast nii raske karistus oli määratud, seda ei avaldatud.

Varsti pärast seda kutsuti Ambla kihelkonna külakoolmeistrid, kes suuremalt jaolt olid ka lauljad, kihelkonna „Kooli-

Foto Parikas.

Tegelasi Puccini ooperist „Boheem“ — J. Aav-Loo ja V. Veigart.

kohtusse“, kes koosnes ühest saksa mõisahärrast ja kirikuõpetajast, ja noomiti sääl üksikult läbi „poliitika ajamise“ pärast. Seda neile ei seletatud, kuidas ehk missuguse teoga nad ajanud poliitikat. Lauluharjutusi lubati neil edaspidi ette võtta ainult kirikuõpetaja juuresolekul ning õppida ja laulda ainult neid laule, mida tema välja valib ja lubab. Neile tehti kohuseks igal pühapäeval kirikus käia ja sääl olla niisugusel kohal, kus kirikuõpetaja neid võib näha. Enne ja pärast kirikus viibimist ei tohtinud nad üle kahe koos juttu ajada. Muidugi ei tohtinud nad enam köstri juure minna.

Nende raskete, teravate löökidega jõudsid saksa härrad väliselt soovitud sihile — tolleaegne Ambla suur meeskoor suikus surmale, lauluhelid vaikisid Amblas kauaks ajaks, mitmeks aastakümneks. Kultuuriline arenemisenärv lõigati läbi ja

Vestlus prof. Juhan Aavikuga

Alati käed tööd liiga täis!

Tõttan hommikul „Estoniasse“, kust pean leidma prof. J. Aaviku. — Nii, nüüd lõppeski sümfooniakontserdi proov. Aga ei! — veel on tal anda näpunäiteid laulusolistidele. Lõpuks astun lähemale.

„Ega ma nüüd enam taha jätta küll,“ ütlen professor Aavikule, kui saan ta kätte.

„Nii siis tahate ikka seda intervjuud,“ sain mitte just otsekoheks vastuseks, kui olin kähku säädnud küsimuse. Mul oli juba hirm, et jälle olen tulnud halval ajal, sest olin vestlust nurunud mitu korda; küll telefoniga, küll kodust otsinud ja konservatooriumis püüdnud ligi pääseda, aga ikka ei saa. Kuid ei maksa arvata, et ta on vastutulematu... Ei! — vastupidi! — ta ei oskagi seda olla, aga lihtsalt — „käed tööd täis“. Siin ta nüüd on: heledad juukseähärad sasis ja nägu hiilgab piiskades... Ega sümfoonia kava ärajuhatamine pole ka palju vähem kehaline töö kui maadlusmatil rabelemine.

„Kuidas vaadate dirigendi kutsele? Vahest meeldibki?“

„Ega saa salata, ta meeldib ja on ka huvitav ala, aga meie olud on liiga kitsad selleks. Ei saa ju kunagi tarvilisel määral orkestriproove kontserdi väljatöötamiseks.“

„Kuidas aga tuli, et hakkasite dirigendiks?“

„Tuli päris juhuslikult. Kui Lindpere asutas Tartus sümfooniaorkestri ja asus ise seda juhatama, mängisid paljud Peterburgi konservatooriumi lõpetanud sääl esimesi häälti. Simm mängis siis cellot, praegused ülikooli professorid — Vadi viulit, Paris alti. Nii mängisin sääl 3 aastat orkestris. Siis tuli aga kord Lindperel mingi äkilise asja pärast mõneks päevaks Tartust ära sõita ja mind valis ta oma asetäitjaks, kuna väljakuulutatud kontsert ei tohtinud ära jääda. Minu juhatamisega jäädi tol korral rahule. Järgmisel aastal juba tehti kirjalik ettepanek „Vanemuiselt“, hakata suvekontserdi juhiks. Kõhklesin selle pakkumise juures algul, aga Jürilo, kes tol korral oli sääl kontsertmeistriks, ütles aga, et võta vastu. Nii siis 1911. a. alustasin õieti oma dirigendikutset. Kuna „Vanemuisele“ osteti suur hulk hääd klassilist repertuaari orkestri jaoks, oli mul suur huvi asja vastu ning see pakkus palju naudingut ja rahuldust.“

Mul lipsas üle huulte küsimus, et miks ei avata Tallinna konservatooriumis dirigentide klassi? Ja nüüd prof. Aavik räägib, et seda oleks vaja küll, aga ei olevat võimalust anda harjutamiseks orkestrit. Praegu õpilisorkester suudab vaevalt oma tööga toime tulla ja ei saavat seda enam harjutustega koormata.

ärkamisaja vaimuliikumisele tehti Amblas nii tugev tõke ette, et härrade arvamise järele kõik eesti vaimlise elu iseseisvad arenemispüüdmised pidid suikuma surmale.

Kõigega, mis Amblas 1880 nii järsult suure võimuga ette võeti, mis samal ajal väga mitmes kohas kordus, võisid saksa härrad küll nii mitugi eesti tegelast tõugata hätta ja ajavaimu liikumist ajuti takistada, aga seda vaimuelu väge, mida Jumal eesti rahvale annud, ei suutnud nende võim 19. sajandi lõpul mitte enam hävitada. See elas ka Ambla kihelkonna rahva hinges kindlasti edasi. Eesti vaimu visadus ja püsivus ei olnud raskematelgi aegadel murdunud. See aeg ei olnudki enam kaugel, mil ajaloo Jumala vägev

käsi murdis saksa härrade võimu ja andis eesti rahvale vabaduse ja iseseisvuse.

Jumala teed on imelikud. Jaanipäeval 1880 kuuldi viimast korda endise Ambla laulukoori laulu, eriti eesti isamaalist laulu. 45 aastat pärast seda, 1925 samal jaanipäeva ajal, peeti Ambla laulupäeva rohelistes metsas. Laulis jälle Ambla laulukoor ja minule sai osaks see õnn vana-duses jälle kuulda Ambla laulu, mis nii kaua vaikinud, ja rõõmuga teretada Ambla noori lauljaid. Endise Ambla meeskoori noorematest lauljatest oli päälle minu elavate seas ainult üks vana kooli-õpetaja, vana hallpää, minu endine õpilane. Neist saksa meestest, kellel 45 aasta eest oli nii suur ülivõim, ei olnud ühtki enam Ambla kihelkonnas.

Prof. J. AAVIK

konservatooriumi kabinetis
oma töölaua taga.

Mujal välismaal olevat konservatooriumides kaks orkestrit, millest siis üks jääb dirigentide klassi kasutada.

Pärin möödunud proovi kavas seisnud Skrjabin'i E-duur sümfoonia üle ja kuulen nüüd mõndagi huvitavat. See olnud nimelt Peterburgis, kus esimest korda kuulnud seda sümfooniat. Hakanud väga meeldima. Tartu asudes on seda ette kannud esmakordselt 1913. a. Orkester olnud küll puudulik, aga kooris 80—90 lauljat. (Nüüd läks see konservat. koori ja solistidega). Tol ajal aga pole leidunud mezzo-sopranit ja siis keegi teadnud rääkida, et Valgas olevat keegi toreda häälega prl. Rebane. Kutsutudki. Ta olevat ka nii ilusa mahlaka häälega laulnud, et kõik olnud pööraselt vaimustatud. Praegu tunneb Riias elutsevat pr. Liberts-Rebast rahvusvaheline muusikapublik, kuna siis olnud see tema esimene esinemine. Tenori osa laulnud tol korral veel dr. Bernakoff Tartust.

Vahepeäl oleme jõudnud vesteldes konservatooriumini ja mina hoian ikka nagu takjas jutulõnga otsast kinni; ega's saa kätte alati üht tõsist töömeest nii kergesti paljaks jutuajamiseks. Lähen aga järgi.

Direktori kabinet on küll kaunis mugav jutlemiseks, aga ega prof. Aavik veel siiski selleks siia tulnud. Siin alles algab päevane töö, sest suurem osa päevast viibib ta oma „käärrikaste alamate“ seas. Kuigi kodu asub samas majas, vaevalt teda säält leiaksite! Ja siin teeb ta tööd täie andumusega ja innuga. Kuna tema juhatada on nüüd orkester ja koor, käib ta käe alt läbi eranditult iga õpilane. Kuigi see töö on närvesööv — vahest tänamatugi — ei lõpe dir. Aaviku kannatus kunagi nii, et hakkaks kärkima. Tema pehme loomus ja häätahtlikkus lihtsalt

ei luba seda. Vihastamine — see on tal pigem vaikne, rahulik „jonn“, millega nõuab vaid oma tahte päälejäämist. Ja seda mõistavad õpilased tema juures paremini kui teise juures „müristamist“, ning kord on jällegi jalule säetud.

Sihin oma jutuga jälle selle asutise „südamesse“ ning küsin: „Kuidas vaatate praeguse võrsuva muusikapere idealismile ja püüetele?“

„Praegune noorpölv ei ole vahest küll sedavõrd idealismist läbi imbutunud, aga praegused materjaalsed väljavaated pole ka siiski nii hääd, et sellepärast keegi muusikat hakkaks õppima; peab siis ikkagi olema puhtalt kunsti pärast.“ Edasi arvab ta, et kuna tehnika nüüd on palju tugevamini arendatud, ei saa ka vaated enam samadeks jääda.

„Ja tulevikukavad konservatooriumi suhtes?“

„Noh, neist on veel vara rääkida. Peame oma kava stabiliseerima tegeliku elu jaoks. Meil on ju siin tänavu mitu uut ainet juure võetud, aga peame veel nägema, palju praktiline elu seda vajab. Pääle jõulu esitame kavad ministeeriumile kinnitamiseks.“

„Kas ka teatriklass ooperinäitlejate ettevalmistamiseks on kavatsusel?“

„Selleks on küll vähe lootust, sest ruumide puudus annab siin tunda — see vajab ikka korralikku stuudiot. Praegu tuleb läbi ajada seniste ooperiansambli kitsapiiriliste harjutustega.“

Pole sugugi kerge vastata huupi visatud küsimustele, ja vean jutu tagasi mälestuste juure, küsides:

„Oleks huvitav kuulda, kuidas võlusid teid ära helid, et hakkasite muusikamehiks?“

Nüüd on prof. Aavikul paljugi, millest rääkida ja ta jutustab veidi naerunäol,

Prof. J. AAVIK
kontserdiks soliste ette valmistamas.

rahulikus tempos — tahaksin ütelda ilut-
sedes — nagu ta on oma heliloominguski
rahulik, ilutsev. Ta vastab:

„Üldiselt on see loomulik, et minust
pidi saama muusikamees. Kasvasin juba
lapsena muusika sees üles; mu isa juha-
tas Holstres laulu- ja pillikoore. Mina
siis muidugi tegin neis kaasa. Vahel an-
dis isa mulle juhatadagi. Kui mind 7-
aastaselt Paistu kooli saadeti, siis laulsin
ja mängisin kornetit Ruubeli asutatud
koorides. Mäletan veel, et koorid siis
õppisid raskeid asju, nagu: Lätte „Vära-
vad säravad“, Haydn'i motetti, Glinka
finaali oop. „Elu tsaari eest“ j.m. Sel
ajal tegid koorid palju rohkem tööd ja
see oli ka nagu auasi. — Isa soovil õppi-
sin Säebelmann'i juures ka klaverit. Kuid
see õppimine käis nii, et igakord, kui sin-
na läksin, pistis ta väike tütar pää ukse
vahelt ettetuppa ja hüüdis kurjalt:
„Aavik, tule tundi!“ Ja siis Säebelmann
laskis mängida enne ühel käel, siis teisel,
kuna ise käis teises toas suitsetamas. Ei
julenud kunagi enne käte osa vahetada,
kui ta seda lubas. Viljandisse kooli asu-
des aga ununes ära seegi õpitu, sest ko-
dus üldse klaverit ei olnud.“

„Mäks valisite siiski trompeti oma eri-
alaks Peterburgi konservat. astudes, kuna
nüüd olete ometigi dirigent ja helilooja?“

„See tuli sellest, et siis ei olnud tarvis
õpperaha maksta — sai õppida stipendiaa-
dina; ning ka sellest, et isa ju mängis
kornetit ja nagu „pärandasin“ selle siis.
Muidu oleks tulnud aastas tasuda 200
rubla õpperaha, mis ei olnud sugugi väike
asi.“

Kuid nüüd jutustab ta veel edasi, et
konservatooriumi pääsemine ei olevat siis-
ki nii hõlbus olnud. Stipendiumi kohta

olnud üks ja selle võtnud nina eest ära
juut Jakobovič, kes paremini olnud ette
valmistatud. Prof. Vurm võtnud ta siiski
enda juure maksuta õpilaseks ja lätlane
Taugul õpetanud samuti klaverit. Ljado-
vi juures aga käinud harmoonia tunnis,
mis hiljem osutunud väga kasulikuks.
Alles järgmisel aastal ta pääsenud stipen-
diumile.

„Kuidas tuli aga üldse konservat. as-
tumise mõte?“

„Selleks käis kangesti pääle Tõnis
Tamm (prof. Jaan Tamme isa), kes oli
naabrivala tähtsam tegelane ja minu isa
sõber. Ta rääkis alati isale, et muudkui
pane poiss konservatooriumi! Kodus ei
olnud isal ega kellelgi aimu sellest, mis
see konservatoorium õieti on ja millist
ettevalmistust see vajab. Jaan Tamm oli
siis juba metsasarve klassi säääl lõpetanud
ja õpetajaks ning tema saatis mulle et-
tevalmistamiseks etüüde.“

Kuulen veel kuidas isa 17-a. Aaviku
hobusega Puka jaama viinud, kus tal
esimest korda tulnud sõita suure raudtee-
ga. See olnud kõik nii uudne ja täitnud
meeled ärevusega.

Direktori kabineti seinal näen Glasu-
nov'i pilti ning sellele vihjates me jutt
kaldubki temale. Nimelt tulnud pääle
trompetiklassi lõpetamist mõte veel mida-
gi õppida ja selleks astus Aavik 1908. a.
neljaks aastaks Solovjevi kompositsiooni-
klassi; A. Glasunov aga, kes tunnis alati
sigarit suitsetanud, õpetanud instrumen-
teerimist.

„Kas on teil helitöid, mida peate oma
parimaks?“ — küsiti jälle. Aga selle
pääle vastab ta nii, et kuigi endale mõni
töö näib eelistatum, on õigem, kui seda
hindavad arvustajad ja publik.

„Kas olete kirjutanud ka tellimise pää-
le?“

„Olen küll — poolenisti. Näiteks „Ko-
juigatsus“ on kirjutatud pr. Einer'i soo-
vil, samuti „Ketra, Liisu“ pr. Rei'le. Ka
Väägvere kooride mälestuseks loodud kanta-
taat „Pühendus“ on õieti ettepaneku töö,
mis algul oli mul ainult suur koorilaul,
hiljem aga kantaadiks muudetud.“

„Kuidas lõite aga tänase sümfoonia-
kontserdi kavas leiduva süidi „Laste
sõbrad“?“

„Olen palju lastelauludega tegelenud ja
omal olid lapsed veel väikesed kodus —
sellest siis tuli. Esimesed osad tegin ju-
ba 1927. aastal, viimase aga 32. aastal
N.-Jõesuus“

„Viibite suvel muidugi linnast eemal?“

„Jah, jah, eks ikka! Maaloodus inspi-
reerib loomingule ja päämiselt see mit-
mete kohustuste pärast suveks peab jää-
mangi.“

Tallinn

Aastat kümme tagasi seisis „Estonia“ repertuaaris G. Puccini ooper „Boheem“. Nüüd see tuli uuesti ettekandele H. Uuli lavastuses.

Puccini muusika kannab endas seesmist elevust, mis tõstab teose vägagi väljendusrikkale kohale. Samuti, kui mõjuvusega kasutatakse kontraste stseenide järjestamises, on autoril üksikud tüübid joonistatud erinevustega ning kujukalt. Üldine pinge püsib maksvusel ooperi algusest kuni lõpuni. Ja mis veel õige tähtis — „Boheem“ avaldab mõju suurte pindadega, kuid samast leiame ka detailide mängu, varjundites tuksuvat elu.

Ooperi autor oma teoses mõnel puhul kasutab võtet, lasta tegelastel väljenduda kõnelevalt. Need üksikud kohad on: lühikesed hääliidud, kiljatus, sosistus, lämbuv hääliitus, suutäis naeru (väljakärbitud). Seejuures siiski pole tegu päris vabade avaldustega, vaid kindla rütmii juures näidatakse kätte ka umbkaudne hääle liikumine; leiame koguni intonatsiooni korraldavaid muutmärke ja naeru vätelist täpsustamist. Puccini nimelt suure ettevaatusega laskis mõned momendid natuke vabamaks.

Lavastaja nende üksikute võtete tükkel on sattunud hoopis kaugemale küllindivatele järeldustele. Ta paneb tegelasi rääkima märksa sagedamini — vastu komponisti tahtmist. Niisugusel puhul tuleb juhtida tähelepanu vaid ühele asjale: muusikas peitub oma loogiline käik, mis katkeb võõrolluste sisselülitamisega.

Säärane moonutamine ja mõrastamine paneb mõtlema, kas Puccini ooperi alal pole siiski suurem autoriteet kui meie noor lavastaja? Kas ta ise ei osanud rohkem tarvitada rečitatiive? Usume küll, et ta päris teadlikult andis muusikat, mida

„Kas käite ka Holstres, sünnikohas?“

„Ei, sääli ei ole mul enam kedagi. Ema ja vennad on S.-Jaanis ning Olustveres, siis lähen sinna. Ka Haapsalus käin mударavi pärast.“

Direktori kabineti ukse taga läheb närvitsemiseks ja üks pää teise järgi vaatab ukse vahelt sisse. Öhtul on tal veel sümfoniakontsert juhutada!... Nüüd vaatab juba kartlikult — kas ma jälle mõne küsmuse leiän.

Ega see polegi vist saladus, et ta naljalt ei taha kellelegi midagi ära ütelda, kui teda näiteks veelgi tahetakse nii edasi „piinata“.

R. K.

Ooper ja kontserdid

ei tule painutada eespool märgitud juhtude mõiste alla.

Ega keegi taha rääkida kõnelemise vastu ooperis, ainult et muusika jäetaks terveks. Võib kasutada paljuid võtteid, kuid üks ei tohi põhjendamatult riivata teist. Mozart laseb „Võluflöödis“ kõnelda poole ooperi ulatuses, ometi teame, et teine helidesse valatud pool on puutumatu „elulähedase ilmetamise“ tahtest. Kui H. Uuli kord tuleb oma loodud teosega, siis tal on käed vabamad. Teise töö ümbersüstamine pole nagu kooskõlas ühe autori toodangu kasutamise mõistega.

„Boheemi“ käesoleva lavastuse puhul võisime liikumuskul alal tähele panna mõningaid välise rabamise kalduvusi. See joon ei nõua just eriti palju vaeva ega süvenemist nii juhtijalt kui tegijalt: tarvitseb ainult suurem distsipliin asendada väiksemaga — ja mürtslik mõju ongi käes. Säärane kalduvus isegi võib kergesti meeldida mõnede osalistele ning ringidele publikust.

Jälgime kas või ooperi esimest vaatust.

Selle akti algupoolel tegevusega boheemlaste vahel oli tunduvalt liialdatud. Nägime jooksmist, tõuklemist, vehklemist ja pildumist, kuid mängu seejuures vähe. Näo, käte ning keha avaldusvarjundid ilmnesisid õige piiratud kujul. Kui osaline ikka jälle topib käsi püssitaskusse ja ajab rinda ette, siis see tüütab ära. (Sama, et ta laulaks kogu aeg ainult paaril toonil.)

Laseme nüüd välise rähklemisega „edukalt“ mööduda esimesel boheemitseval osal, kuid järgnev Mimi ja Rodolphe'i ülesastumine ei luba enam ruumi säärasele võtetele. Kui siin puudub mäng, siis jääb järgi vaid tühjus miimilisel alal. Nii juhtuski, et vaatuses kahe osa vahel tekkis täitmatu kuristik.

Õige küll, lavastaja ei saa mängima panna inimesi, kel pole vastavaid eeldusi või ettevalmistust, ometi ta peab antud olukorras leidma siduva joone ja valima rohkem tasanatud pinnat. Mänguliste võimete puudulikkus ning teisel nende asendamise puhtvälise avaldustega võtab aluse tüüpe loomiseks. Ja sedagi tundsimine.

Mis puutub teise vaatuses kärarikkusse, siis siingi on lastud end meelitada ülepakumistele. Muidugi pole selles vastutav ainult lavastaja.

Nendest ridadest ei tule välja lugeda, et H. Uuli töö pole hinnatavadiki külgi. Tema igatahes otsib vahendeid elevuse

Foto Parikas.

Stseen Puccini oop. „Boheemi“ teisest vaatuses.

loomiseks. Otsiva tungi abil ajajooksul võib saavutada ka tulemusi. Ainult ta peab oma soovid juhtima sissepoole, energiat rakendama rohkem varjundatud avalduste juhtimiseks.

Seni on „Boheem“ läinud kahe päategelaste koosseisuga, milliseid üldsummas võib hinnata võrdseteks. Teise koosseisu ülesastumine oli siiski ühtlasem, stiilsem ja tasakaalulisem. Siin muidugi hiljem esinejatele tuli kasuks asjaolu, et nad kõrvalt said teha tähelepanekuid ja selgitada küsimusi päältvaatamise kaudu. Kõik osalised rakendasid end häa püüdmisega.

Mimina O. Tiedeberg laululistes ülesannetes oli võimeline, nii et selles suhtes osa läbiviimine kujunes vajaliselt edukaks. Aga sisemas toonis ta ei lähenenud just sõbralikule pehmusele ja ehtsalt liigutatud tunnetele; tüübis jäi püsima mõningal määral jahedust. Üldiselt ta siiski oli häa kuju oma kohal. Sama osa M. Rungelt anti laulja seisukohalt ka suuteliste tulemustega. Siia lisanes veel soojust, mis tekitas intiimse õhkkonna ja kutsus esile olukorrale vastavat meeleolu.

Belmisele kontrastse kujuna esineb Mullette. I. Aav-Loo laulis suurepäraselt ning oli mängu poolest hästi liikuv. Aga teises vaatuses ta toimis liigse taltsutamatusena. Kui võtta asja kogu ansambli seisukohast, siis siin talitati esietendusel säärase forsseerimisega, et I. Aav-Loo oma temperamendiga ja kandva häälega põlnud ümbrusest sugugi väljatikkuv. Väga kii-

duväärsest ta esines lõpuvaatuses hellunud tunnete edasiandmisel. L. Adler Musette'ina laulis ka hinnatavalt; edaspidi siiski ootame tooni kasvamist. Kuna jõululaat antud korral läks enam pehmendatult, siis osa ei tinginud nii jõulist väljendumist. Kuju L. Adler'ile sobis; viimane vaatus oleks nõudnud rohkem pehmust.

Marcel'i osa täitjatena V. Veigart ja H. Sutt olid mõlemad peagu võrdselt sümpaatsed. Esimene nendest avaldas end laulus suurema kandvusega, kuna teine osutus mängult vilkamaks.

Umber samasuguseks kujunes suhe B. Hansen'i ja N. Suursöödi vahel; esimene tõusis rohkem mõjule lauluga, teine aga sobis tüübilt enam Colline'i kohale. Mõlemad püüsid osas vastutavusega.

Rodolphe'ina M. Taras oli sattunud hääleliselt soodsasse paika. Mäng noore jõu käes on alles kinnine, millest saame ka aru. E. Karrisoo materjal laulmiseks on väljapaistev. Ta praegu ainult hindab rohkem kõrgemaid toone, millist kalduvust olen puudutanud juba varem. Aga siingi veel noorema tegelase puhul loodame edukat kujunemist ühtluse ja täiuse sihis. Nagu oleme võinud tähele panna, on E. Karrisoo vastuvõtlik nõuanetele. Samuti kui laulu, oma lavalist närvi ta kultiveerib püüdlikkusega. Rodolphe osa ta viis läbi tähelepanu teenivalt.

Schaunard'ina on A. Rinne esinenud üksinda. Nii laululise väljenduse kui la-

Stseen Puccini oop. „Boheemi“ viimasest vaatusest.

valise käitumise poolest ta ühes teise koosseisuga toimis tunduvalt paremini, avaldudes mõõdukamalt ja stiilsemalt. Benoit' osa täitis J. Villard, kelle juures huviga võisime jälgida lavalisi võimeid. Ainult laulus oli antud lubamatuid moonutusi — kõnelevaid võtteid ja kägisevat, resonantsitut häälitsemist. Muusikaliste rikkumiste kõrval võib nii kergesti laostada ka laulja suutmised. Kui lavastaja soovis saada laulu paroodiat, siis ta oleks pidanud valima kohale koolitamata või koguni vigase hääle. Muuseas on see väga kujukas näide eriskummalisest arusaamisest. Isegi surijal lastakse laulda reeglipäraselt, siin aga tehakse tervet inimest meelega invaliidiks. Sooritatagu eksperimente nendega, kel pole palju kaotada; J. Villard siiski väärib kohtlemist lauljana.

„Boheemi“ muusikaline ettevalmistus oli tehtud hoolikalt, nii et teose läbiviimine R. Kulli juhatusel arenes takistuseta ning kindlusega. Teise vaatuse surumiste teostajaks oli ka orkester oma tugeva kaasmänguga — eriti esietendusel. Muu osa ooperist arenes enam mõõdukuse piirides.

*

Käesoleva hooaja teist sümfooniakontserti juhatas konservatooriumi direktor

prof. J. Aavik. Tema enese teostest tuli ettekandele sümfooniaalne süit „Laste sõbrad“ esmakordselt terves ulatuses. See helitöö kuulub autoril silmapaistvamate hulka oma pildirikkusega ja käsitusliku värskusega. Ettekanne mõõdus ilmekalt. Teise suurnumbri esitati A. Skrjabin'i sümfoonia nr. 1, mis on ehituselt huvipakkuv nii üldmuusikalise kui individuaalse küljega. Eriti suurejooneliselt mõjub teose viimane jagu koori ja solistide osavõtuga. Kogukas konservatooriumi segakoor esines kiiduväärselt; ka solistid — J. Eier ja M. Taras — olid edukad. Üldulatuses sümfoonia ettekanne arenes mõjuvalt. Glasuvov'i viiulikontserdi täitmisega E. Turgan andis tunnustust oma hindamisväärsetest võimetest nii instrumendikäsitluse kui tõlgitsemise alal. Ometi antud teose puhul jäi natuke puudu tehnilisest üleolevusest. Orkestrisaade esitati mõõdukusega.

Sümfooniakontsert korraldati ka N. Goldschmidt'i 10-aastase muusikalise tegevuse tähistamiseks. Nimelt N. Goldschmidt on selle aja töötanud muusikajuhina ning suuremalt jaolt Tallinna Töölismuusika Ühingu juures. Kontserdi läbiviimisest võtsid osa mainitud ühingu orkester ja koor — „Oma“ segakoori täiendusel; solistideks olid Th. Rei, L. Gold-

schmidt, U. Everest, J. Reintam ja P. Presnikov. Orkester oli erakordselt arvukalt täiendatud kutseliste muusikutega; ettekanded tulid Beethoven'i sümfoonia nr. 5 ning Šostakovič'i süit „Kuldseid mäed“. Ülesanne oli valitud raskelt, nii et suuremas ulatuses tuli pidada tagasihoidlikkust tempodes. Kerge-ma repertuaari juures võiks ühingu orkester saavutada enam tagajärgi väljenduslikust küljest. Muidugi tuleb hinnata tööd ja vaeva säärase nõudlike numbrite ettevalmistamise puhul. Täitmise poolest õnnestunud oli solistide esinemine. Sama võib ütelda ka lõpunumbri kohta orkestri ja koori ettekandes. Kavas juubilarilt leitud viimatimainitud teos — „Sügismaru“ — ja soololaul „Saatan“, millistes avaldub loomingulist tungi.

Tallinna garnisoniorkester H. Lukase juhatusel andis tütarlaste komertsgümnaasiumi saalis kontserdi J. Jürgensoni helitöödest. Eeskava sisaldas enamikus rahvalikuma laadiga teoseid, kuid pakuti ka mõned kaalukama sisuga tööd. Esitatud paladest mitmedki oleksid sobivad laiemaks levikuks. Ettekannet orkestri poolt võib nimetada õnnestunuks.

ÜENÜ Tallinna osakonna segakoor A. Kasemetsa juhatusel andis kontserdi Lydia Koidula 50. surma-aasta mälestamiseks. Eeskavas leidsid Koidula tekstidele loodud laulud. Osa numbritest esitati küllaldase õnnestumisega, muist kannatasid kooskõlalise külje poolest. Häälerühmade vahelkord polnud just väga soodne, kuigi üldiselt leidub hääd materjali. Sündmuselkohane eeskava oli ilmekas. Solistidena esinesid üsna edukalt A. Ilves — sopran ja T. Koch — klaver; viimane sooritas saated tasakaaluga. Siiska ülevaatliku kõne pidas A. Kasemets teemil „Lydia Koidula laulud muusikas“.

„Eesti Laulumeeste“ poolt korraldatud õhtul Mustapääde Klubis anti koori ja solistide ettekandes sisukas kontsertosa. Meeskoor E. Aava juhatusel esitas kaheksa numbrit ilmekusega ning kõlalise puhtusega. Solistina viiulikunstnik H. Laan sooritas õnnestunult rea Kreisleri palasid ja E. Karrisoo mõjus sümboolselt Puccini aariate täitmisel. Sobivusega saatis klaveril T. Koch.

Surnutepühäl korraldati Niguliste kirikus vene ühendatud kirikukoorige kontsert M. Suursöödi juhatusel. Ettekandelt tähelepandavama osa moodustasid solistidelt, kelleks olid Th. Rei, S. Tobias, A. Suursööt, P. Prohorov, H. Anton, N. Suursööt ja P. Presnikov; viimane esines ka saatjana.

Berlini Solistideühingu (Berliner Solisten-Vereinigung'i) segakoor tegi Tallinna teise külaskäigu. Seekord esinemine oli

pisut vähem edukas, kuid ometi ilmutati häid väljenduslikke võimeid. Juhataja W. Favre ebakindlad liigutused mõjutasid rütmilist täpsust; tundur oli mees-hääle ülekaal. Eeskava üldjoontes koosnes sisukatest teostest; nende hulgas leidsid rida hästi väljapaistvaid numbreid.

Klaverikunstnik J. Friedmann esitas mitmekesiselt koostatud programmi, mille ta mängis suure virtuositeediga ning seejuures avaldas ka kunstilise kaaluga antud tõlgitsust. Väljapaistvusega kanti ette Mozart'i a-moll rondo, Beethoven'i f-moll sonaat, rida palasid Chopin'ilt ning väiksemaid numbreid Debussy, Suk'i ja Skrjabin'i loomingust. Nõrgemini siduv oli Schumann'i „Papillons“. Beethoven'i sonaadi puhul võib märkida teatavat tormakust, kuid ka nii olid tulemused hinnatavad.

Orelkunstnik P. Presnikov andis Pühavaimu kirikus kontserdi Fr. Liszt'i helitöödest selle autori 125 a. sünni- ja 50 a. surmapäeva mälestamiseks. Eeskava oli paigutatud kolm numbrit: „Angelus“, variatsioonid Bach'i teemil („Nutt, kaebed“) ning „Fantaasia ja fuuge“ koraali („Ad nos, ad salutarem undam“) alusel. Ettekanne oli läbi viidud hästi; eriti pakutavast paistsid välja variatsioonid ja viimase numbriga teine pool.

Esmakordse külastusega esines Tallinnas kuulus prantsuse viiulikunstnik J. Thibaud, kes nii tehnikalt kui tõlgitsuselt seisab väga silmapaistval kohal. Terve eeskava oli antud peensusteni läbitöötatud kujul; mõningate numbrite ettekannet võib koguni nimetada haruldaselt hääks. Palade valik üldjoontes kaldus rohkem toonirakenduse poole. Väga tähelepandava saatjana esines T. Janopuol.

Samuti uue võõrustajana astus üles noor ungari viiulikunstnik Tamás Magyár, keda tehnilisest küljest võib lugeda virtuosiks — ning seda tasakaaluliselt arenenud kujul. Sisulise osaga pole veel jõutud samale tasemele. Nii Glasunov'i viiulikontsert ja Beethoven'i „Kreutzer-sonaat“ osutusid ilmet poolküpseteks; viimasega küll saavutati rohkem mõju. Tehnilised ning romantilist laadi numbrid arenesisid märksa õnnestunult. Väljatõstvalt olgu märgitud Paganini kapriisid (soolo) ja Dohnanyi „Ruralia Hungarica“ (eriti teine jagu). Saatjana P. P. Lüdigi esines sobivusega, Beethoven'i sonaadi puhul ta oli sisult tugevamaks pooleks.

Loenguga piibli muusika üle esines Juruasemalla ülikooli õppejõud prof. S. Rosovsky. Ta on seitsme aasta jooksul tegutsenud piibli muusika uurimisega ning kujundanud uue süsteemi Vana-Testamendi tekstide kantileerimiseks. Prof.

Rosovsky on uurimiseks valinud poolaleedu piirkonna ja traditsioonide näjal fikseerinud troopaalsete märkide tähendust. Nagu ta arvab, need märgid püsivad alluvuse vahekorras ning kõrvuti asetatuna assimileeruvad. Märke on 28, neid kantileeritakse kasutamise järgi mitmesugusel kujul; märgi motiiv võib koosneda mõnest toonist, kuid esineda õige avardatult (kuni paarkümme heli). Seni uurimustest on teostatud ainult murdosa, mispärast alles edaspidised tulemused peavad asjas andma lõplikuma otsuse. Referent tõi ka näiteid kantillatsioonist oma süsteemi alusel. Loengut selgitasid vastavad tabelid.

Ed. Visnapuu.

Tartu

Oma kümnenda aastapäeva puhul Tartu Helikunsti Selts korraldas 28. oktoobril „Vanemuises“ mitmekesise eeskavaga kontserdi, kus olid esitatud kõik seltsi tegevusalad: kammeransambel, seltsi segakoor ja mitmeid meie nimekaid kunstnikke. Kammeransambel — koosseisus V. Tilting, E. Turgan, R. Aveson, prof. A. Paris ja K. Grünberg — esitas esimese osa Brahms'i f-moll klaverikvintetist. Seltsi segakoor V. Kliimandi juhatusel pakkus M. Härma, E. Võrgu ja K. Tõmpu laule. Solistina esinesid: Olav Roots, Eevalt Turgan, Rudolf Jõks ning kaheklaveril L. Milk ja V. Tilting. Kõik ettekanded viidi läbi edukalt ning arvukas kuulajakond avaldas sooja poolehoidu.

Kooridest kontsertreisid Vanemuises: Berliini Solistide Ühingu segakoor, kes on tartlastele juba varem tuntud. Nim. koor on omalt kvaliteedilt erakordselt kõrgetasemeline. Üksikute gruppide kokkusulavus oli eeskujuline piaanomomentidel, kuna forte kohtadel mees-häälte ülekaal ei võimaldanud harmoonilist terviklikkust, mille tõttu ka kogu kava sooritamisel jäi mulje, nagu ei omaks koor küllalt puhast intonaatsiooni. Eriliselt mõjuv aga oli hästi viimistletud fileerimine. Kavas enam huvipakkuvad olid Brahms'i laulud oma seesmise pinevusega ja kõlalise kandvusega; muidu suurem osa laule olid väheütleavad kontsertprogrammi seisukohalt. Jäi mulje, et koor oleks suuteline pakkuma siiski paremat ettekannet. Rahvast oli vähe ja koor saavutas soojema kontakti alles lõpupoolel.

Tartu Meeslaulu Seltsi meeskoori 13. aastapäeva kontsert 20. nov. „Vanemuises“ kujunes selle koori üheks paremaks saavutuseks. Häälekultuuriline külg on muutunud ühtlasemaks, kõlalisel terviklikumaks. Tänu koorijuht Ed. Tubina arenenud muusikalisele maitsele, nii

tööde valiku kui ka tõlgitsuse suhtes, enamik kavast toodi kuuldavale muusikalise distsipliiniga ja kindlusega. Kohati pisut häirivana mõjusid ülepingutatud forte ning üksikud väljakostmised esimese tenori rühmas piaano-momentidel. Üldine kokkusulavus, võrreldes eimiste esinemistega, jättis märksa soodsama mulje. Kava oli koostatud eesti ja soome lauludest. Eriti hää ettekande osaliseks said A. Kapi „Palumine“, M. Saare „Luule, see ei tule tuulest“. Põhjanmies'i „Sügisõhtu“ ja A. Järnefelt'i „Sirtsuke“. Kaastegeva solistina Ida Aav-Loo esitas hää muusikalise tõlgitsusega M. Saare, T. Vettiku ja Delibes'i laule, V. Tiltingu korrektsel saatel. Nii koor kui ka solist saavutasid kuulajaskonnaga hää kontakti, mille tulemuseks oli hulk lisapalu.

Ülikooli kirikus andis vaimuliku kontserdi 15. nov. Tartu Naislaulu Seltsi naiskoor, orelikunstnik Helene Lambert ja sopraan Paula Neuman.

Pääle pikemaajalist õpingut välismaal sopraan Alma Hablitz andis oma kodulinna „Vanemuise“ saalis 4. nov. esimese kontserdi. Lauljataril jõult küll keskmine, kuid tämbriolt sümpaatne häälematerjal ja õige arusaamine vormilisest ülesehitusest on küllaldaseks põhjuseks, mis peaks kohustama veelgi enam süvenemist häälekultuurilistesse küsimustesse. Praeguse tooniandmise juures puudus veel vajaline kindlus ja ühtlus, mille tulemuseks on liig sagedane detoneerimine. Kavas pakuti Wagner'i, Liszt'i, Mozart'i, Rahmanninovi, Verdi, Marx'i, Hubay, Strauss'i, Gounod', Saare, Ernesaksa j. t. helinõudeid. Klaveril saatis Olav Roots tasakaalukalt ja diskreetselt. Publiikut ja lilli oli äärmiselt palju.

Viiulikunstnikest esinesid „Vanemuises“ maailmakuulus prantslane Jacques Thibaud ja ungarlane Tamás Magyar.

Tartlastel on vähe võimalusi kuulata hääde ettekannet suurtelt interpretidelt, seetõttu on eriti häämeel, et Tartu muusikapublik oma haruldaselt elava ja sooja osavõtuga oskas hinnata Jacques Thibaud' külaskäiku, kelle mäng on viimase võimaluseni viimistletud ning kes seisab kõrgemal igasugusest arvustusest. Ka tema kaaslane Tasso Janopoulo esines suure ja peenetuselise saatjana.

Tamás Magyar on veel noor, arenemiseas kunstnik, kelle tehnika on ette jõudnud tema muusikalise tõlgitsusest. Tüsedas ja maitsekalt koostatud kavas mõjuvama ettekande osaliseks said ühelt poolt tehnilised ning teiselt poolt ungari iseloomule ligemal seisvad palad. Glasunovi kontsert ja Beethoveni „Kreutzeri-sonaat“ jäid muusikaliselt väheütlevateks. Paremini õnnestusid kava teises osas ette-

kantud Dohmanyi „Ruralia Hungarica“ eriti teine osa (andante rubato alla zingaresca) ja Paganini „Capriccioid“, nendest omakorda nr. 5. Klaveril saatis P. P. L. üdig, kes arvatavasti väheste proovide tõttu ei suutnud kontsertandiga saavutada vajalist kontakti, kuna Magyaril mustlaslik mängulaad on tunduvalt erinev.

17. nov. toimus „Vanemuises“ Puccini ooperi „Madame Butterfly“ esietendus, mis osutus teatri üheks paremaks saavutiseks. „Vanemuise“ kandvamaks ooperijouks on noor sopran Elsa Maasik, kes ühelt poolt näitas hääd arusaamist Puccini jõulistest ideedest ning teiselt poolt suutis seda üle anda kuulajaskonnale. „Madame Butterfly“ oli läbi viidud väheste tegelastega, mille tõttu kergem oli saavutada ansambli ühtlust. E. Maasik, O. Lipp, E. Tubin ja E. Kruuda, kellel päämiselt lasus kogu ooper, sooritasid oma suure ja raske ülesande hääd viimistlusega. Juhatas teeneline dirigent Juhan Simm.

Ed. Oja.

Valga

24. oktoobril korraldas Valga ühisgümnaasiumi ja keskkooli vanemate komitee gümnaasiumi saalis kunsti-õhtu, milles päärõhk langes muusikalisele osale. Laulus esines Tartu tenor R. Jõks, kandes ette Merikanto, Oja ja Karindi laule ja aaria Puccini ooperist „Tosca“. R. Jõksil on kindla kooliga ilusatämbriiline hääl, mida kasutab vabalt ja küllaldase kõlakandvusega. Ettekanded olid varjundrikkad, haaravad ja menukad. Teise osa kavast täitis Tartus asuv viuldaja dr. K. Brückner, esinedes Vieniavski d-moll viulikontserdiga Porpora „Menuetiga“ ja Bazzini „Käabuste tantsuga“, milliste he-

lindite ettekande kunstnik sooritas bravuurse haaravusega, ilmutades väga ilusat kõlaküllast tooni ja väga kõrget virtuositeeti, eriti „Käabuste tantsus“. Menu oli haruldane ning reageerimine rohkearvuliselt publikult väga soe ja elav. Mõlemad kunstnikud pidid andma rea lisapalu. Klaveril saatis B. Peenemaa, sooritades oma ülesande vilumusega ja asjatundlikkusega. Deklamatsioonidega esines samal õhtul väga menukalt K. Ader Tartust. — Kõnesolev kunsti-õhtu kujunes oma kõrge esteetilise nauditavuse tõttu ilusamaks ning tüsedamaks kontsert-õhtuks käesoleval hooajal. *F. K.*

Viljandi

Viljandi Politseiametnike Kogu korraldas oma tänavuse aastapäeva puhul, 14. nov. „Koidu“ saalis kontsert-balli, hästi sisuka muusikalise osaga. Välissolistidest esinesid kontserdil sopran Elsa Maasik ja tenor O. Lipp Tartust, kelledest eriti esimene leidis sooja vastuvõttu Viljandi muusikapublikult. Kohapäälsetest tegelastest esines klaverikvintetiga koosseisus: pr. Pirn (klaver), härrad Jonasse, Tõnisson (I. II. viiul), Ohtla (viola) ja Härm (čello). Čellosoolodega esines P. Valgemäe.

22. nov. korraldati Viljandi Jaani kirikus vaimulik kontsert, kus esines nimetatud kiriku segakoor organist J. Raude juhatusel, keelpillide kvarteti (A. Jonasse, A. Tõnisson, A. Ohtla ja A. Härm) ja solistid pr. A. Toi-Puskar (sopran) ja hr. A. Härm (čello). Päevakohased (surnutepüha) ettekanded esitati meeldivalt ja korralikult. Vaimuliku muusika kuulajad täitsid kiriku viimse kohani.

P. V.

Meeskooride elu

Hus algatus Tallinna Meestelaulu Seltsis.

Surnutepühäl, 22. skp. mälestas Tallinna Meestelaulu Selts oma liikmeid, kes on surma läbi lahkunud 1935/36. laulu-aastal. Selleks kogunes TMS-i koor täies koosseisus Jaani kirikusse ja esitas rea päevakohaseid laule G. Ernesaksa juhatusel. Jumalateenistuse pidas piiskoplik vikaar praost H. Kubu, kes on TMS-i liige. Solistina astus üles pr. A. Ilves (sopran) lauldes Gounod' „Ave Maria“ ja Törnpu „All nauas“. Orelil esines H. Leppnurm. Sissepääs oli laululehtedega.

1935/36. laulu-aastal lahkusid surma läbi: A. Pierbusch, F. Jakobson, G. Linquist, A. Trankmann, R. Lange, J. Seljamaa, R. Saarem ja E. Riemer. Pääle nimetatud lauluvendade tuletati meele endist koorijuhti K. Törnpu'd ja varemalt lahkunud TMS-i liikmeid; koor laulis nende mälestuseks rekviemi.

Võib loota, et säärane ilus algatus kujuneb traditsiooniks.

Tallinnasse „Lauluhoone“.

Tallinna Meestelaulu Selts pidas oma pääkoosoleku 1. nov. s. a. Koosolekule

oli kogunenud rohkearvuline liikmeskond. Üksmeelselt võeti vastu juhatuse poolt esitatud 4,317.63 kroonile tasakaalustatud aruanne ning kinnitati 1936/37. a. eelarve, mis tasakaalustatud 4.600 kroonile. Liisuga väljalangenud juhatusliikmed valiti tagasi. Seega kuuluvad TMS-i juhatusse J. Reintalu (esimees), A. Veller, G. Ernesaks, J. Tinn, A. Loorits, T. Mutso, A. Künkmaa, H. Puskar ja K. Koljo.

Tähtsamaks päevakorra punktiks oli seltsile oma maja ehitamine. Kuna see mõte on ammu mõlkunud meeste meeles, siis pooldati üksmeelselt hääld algatust.

Juhatusesele anti täieline volitus vastavate eeltööde tegemiseks. Koosolekul küsimust lähemalt vaadeldes ilmnes, et tuleb asutada osühisus, kuhu kuuluksid eeskätt TMS-i liikmed ja võiks ka kaasa tõmmata teisi organisatsioone, kes taotleavad samu sihte.

Nagu täiendavalt kuuleme, on moodustatud vastav komisjon, kes koostab põhikirja osühingule, millise nimi oleks „Lauluhoone“.

On ju täiesti tervitatav, et algatatud hääst mõttest saaks ka hää tegu. Et tõuseks hoone, kuhu varju koguneksid laulumehed oma muresid lahutama, mõtteid virgutama ja vägevaid laule laulma suure Laulujumala auks ja väikese Eesti rahva kasuks.

Tartu Meeslaulu Selts lauluga Varssavit vallutama.

Tartu Meeslaulu Selts pidades oma korralist aasta üldkoosolekut 29. oktoobril, kinnitas möödunud aasta aruande ja võttis vastu juhatuse poolt esitatud tegevuskava ja eelarve.

Tegevuskavas väärrib mainimist see, et selts tahab korraldada 1937. aasta algul kontsertreisü Varssavi.

Seltsi esimeheks valiti J. Sutt, kes on olnud sellel kohal juba mitu aastat. 1935. aastal viis J. Sutt Tartu Meeslaulu Seltsi Riiga, nüüd siis Varssavi kontsertreisul jälle tema läheb ees.

Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoori sügis-kontsert.

Traditsioonilise sügiskontserdi andis Viljandi meeskoor 7. novembril Haridusseltsi saalis. Juhatas Hugo Tsirnask. Meeskoori read on arviliselt veelgi suurenenud, mis annab end tunda ka kõlaliliselt. Häälerühmades on saavutatud ühtlus.

Kontserdi kava pääle kahe laulu oli koostatud eesti helilöödest. Üks laul, J. Simmi „Kallis kotus“ (Mulgima luuletaja A. Renniti üldtuntud „Mu meelen kuldne kodukotus“), seisib koguni esiettekan-del. J.

Simm on siin tolle laulu üldlauldava viisi vabalt välja töötanud meeskoorile.

Paremini esitati kavast tugevakõlalised ja kiiretempolised laulud. Hoogu ja rütmi on Viljandi meeskooril tarvilisel määral, kuid piaano lubab veel küllalt tööd ja viimistlemist.

Üldiselt esitati kogu kava korralikult ja koorijuht näitas hääid interpreteerimise oskust. Enam kui pool eeskavast tuli publiku nõudmisel kordamisele.

Solistiks oli kontserdil laulupedagoog R. Jõks Tartust. R. Jõksi lüürilise värvinguga tenor ei evi kuigi suurel määral tugevust, kuid meeldiva hääletämbri ja hästiviimistletud laulude ettekandelise küljega teenis ta täit poolehoidu ja sooja vastuvõttu.

Helikunsti Seltsi meeskoori kontsert oli sel hooajal esimene kontsert Viljandi oma tegelastelt ja leidis seetõttu ka rohket osavõttu. P. V.

Narva Meestelaulu Seltsi kontsert.

Narva Meestelaulu Seltsi meeskoor on auhinnaga kroonitud koor, kuna omandas möödunud suvel IV ülemaailisel meeslaulu-päeval koordine võistluslaulmisel II liigis I-se auhinna, saades auhinnaks väärtusliku hõbekarika. Kaubandus-Tööstuskoljal. NMS-i iseäraldus seisab selles, et on olemas ka naiskoor, mis osutub meie meestelaulu seltside juures ainulaadseks.

Laupäeval 7. novembril s. a. oli narvalastel võimalus nautida nii meeskoori kui ka naiskoori laulu, sest NMS korraldas mainitud päeval sügisese avakontserdi.

Koorijuht K. Maasik on teinud kõigiti oma töö hästi. Eristist tähelepanu väärrib see, et K. Maasikult tuleb ju tööd teha kahe kooriga korraga, kuid selle suure töö pääle vaatamata on ülesanne täidetud korralikult.

Koor oma häälematerjali poolest näib olevat kõigiti ajakohasel tasemel. Kõik hääle rühmad on tasakaalustatud ega leidu üksikuid väljakostvaid hääli. Eriti hää on I tenorite rühm. Harilikult tun-takse teistes koorides I-st tenoritest puudust, kuid narvalastel on ses suhtes rohkem õnne olnud.

Kontserdil meeskoor esines kaheksa lauluga ja naiskoor nelja lauluga. Kogu kava koosnes eesti heliloojate a cappella paladest.

Solistina esines tenorilaulja Tenno Vironi, kes on ühtlasi Narva Meestelaulu Seltsi häälesaadja.

Publikut oli kogunenud „Ilmarise“ saali päris rohkesti. Nii mõlemad koorid kui ka solistid said suure menu osaliseks. See-ga võib konstateerida, et kontsert on kõigiti kordaläinud.

Võru Meestelaulu Seltsi 33. kontsert

on annud tunnustuse meeste tööst. Seda kinnitab mitte üksnes asjatundjate arvamine, vaid ka kohalik publik, kes täitis kontserdi-õhtul tulvil kohaliku gümnaasiumi saali — nähe, mis tavaliselt ei ilmne, aga Meestelaulu Seltsi kontsertidel on kujunenud traditsiooniks.

Erilise menu osaliseks sai isamaaline laul „Kolm kallist kohta“ ja koomiline soome laul „Kitkat-katkat“.

Kontserti mitmekesistasid prof. A. Lemba klaveriettekanded, milliste hinnang publikult oli kõigiti häa.

„Tuljaku“ päritolust.

Oleme pidanud „Tuljakut“ aastakümnete jooksul oma rahvalauluks ja kannud seda ette kõikjal suurematel muusikapidustustel suure menuga kui meie rahvamuusika raudvara.

Nüüd aga selgub, et „Tuljaku“ algupärale pretendeerivad veel teisedki rahvad. Saksamaal on ilmunud K. Mraček'i poolt koostatud vihik: „Slaavi tantsud“, milles teise tantsuna esineb meie „Tuljak“. Asjatundjate arvamist mööda koguni täiesti samas harmonisatsioonis, nagu seda tunneme Miina Härma „Tuljaku“ juures.

Et muretseda asjasse selgust, selleks tellis Lauljate Liit Saksamaalt kõnesoleva noodi välja. Kui selle saabumisel selgub tõepoolest, et sääl on kasutatud „Tuljakut“ vastuvaidlematult Miina Härma säadet kopeerides, siis astutakse samme, et kindlustada algupära õigusi.

Pöördusime meie lugupeetud helilooja prl. M. Härma poole, et selgitada küsimust, kust tema sai „Tuljaku“ viisi. Prl. Härma kõneles meile lahkesti järgmist:

„Minu kadunud isa koolmeistrina pidi tihitigi käima maal perekonnapidustustel,

Ilmus uusi laule meeskoorile.

„Eesti Meeslaulu“ sarjas ilmus äsja uusi laule meeskooridele. Andes nr. 20 ilmus C. Kreegi „Süda, mis sa muretsed“, nr. 21 A. Karindi „Õõlaul“, nr. 22 E. Võrgu „Siis“ ja nr. 23 G. Ernesaksa „Rabamaastik“. Märgitud laulud on eeskätt kontsert-ettekandeks, neist C. Kreegi laul võimalikku laadi. Ande hind on L. Liidu liikmeile 10 senti, teistele 15 senti.

Helilooja E. Aava enda kirjastusel ilmus tema „Meeskoorilaulud I“ (sisaldab „Me oleme Põhjamaa lapsed“ ja „Neiule“) ja „Meeskoorilaulud II“ („Hommik“), ande hinnaks on 10 senti.

varrudel, pulmas jne. Pääle ametlike talituste jäi nagu endastmõistetavalt koolmeistri hooleks ka muusika eest hoolitsemine. Nõnda ta võttiski alati kaasa varrudele või pulma minnes oma viiuli ja sääl siis mängis pidulistele nii lõbusat kui kurba. Meie, väikesed lapsed, käisime temaga tihti kaasas ja kuulasime suure põnevusega isa mängu. Isal oli üheks sagedamaks ja armastatumaks looks „Tuljak“. Kust tema selle viisi sai, kas lõi ise või kuulis kelleltki teiselt, seda mina ei tea. Minule aga ta on jäänud meele isa mängust juba varajasest lapsepõlvest. Kui hiljem oli vaja repertuaari oma koorile, siis kasutasin isalt kuulnud „Tuljaku“ viise. „Tuljaku“ kakks esimest jagu on puhtalt isalt kuulnud, järgnev osa aga minu enda loodud. Hiljem kuulsin kadunud dr. Hermann'ilt, et temagi on Põltsamaa kandis kuulnud seda laulu rahva seas.

Sõnad lõi laulule Karlson. Nad õnnestusid sedavõrd hästi, et mitmelgi korral on peetud neid ehtsaiks rahvalaulu sõnuks.“ Niipalju esialgu „Tuljaku“ viisi saamisloo kohta.

Mitmesugust

Kooridele saadeti välja laulupeo registreerimislehed.

XI üldlaulupeo ettevalmistustööd avati 1. detsembrist. Seks päevaks saadeti kätte kõigile L. Liidu liikmeile-kooridele laulupeo registreerimislehed ühes vastavate selgituskirjadega. Laulupeo väljakuulutamise puhul avaldati üleskutsed ajakirjanduses ning Lauljate Liidu esimese üldjuht prof. J. Aavik kõneles raadios sel puhul.

Ilmus XI üldlaulupeo noot.

XI üldlaulupeo üldsega- ja naiskooride noodiraamat ilmus neil päevil trükkist. Raamatu hinnaks on: Liidu liikmeile enne 1. veebruari á 70 senti, pääle 1. veebruari 85 senti, mitteliikmeile Kr. 1.20.

Iga noodiga saadetakse tasuta kaasa „Koori noodilugemise harjutusvihik“. Kahjuks aga puhtehnilistel põhjustel vihiku trükkimine viibib, nii et neid ei saa

välja saata ühes nootidega, vaid läkitatakse tellijale hiljem järele.

Laulupeo noodi kaanelistuse on valmistanud kunstnik P. Aren.

Ühtlasi ilmus trükist ka XI üldlaulupeo naiskooride laulude vihik. Kuigi kõik naiskoori laulud on ilmunud üldkooride noodis, siiski tehti neist äratõbeid ka naiskooride tarvis, kuna terve noodiraa-matu ostmine ainult nelja naiskoori laulu pärast oleks liiga kulukas. Naiskooride noot maksab liikmeile kr. 0,20, teistele kr. 0,35.

Valiti XI üldlaulupeo muusikatoimkond.

XI üldlaulupeo eeltööde lähenemisel algavad tööd eritoimkonnad laulupeo erialade korraldamiseks. Esimese toimkonnana on moodustatud laulupeo muusikatoimkond, kuhu on valitud: prof. J. Aavik, E. Aav, G. Ernesaks, R. Kull, A. Karindi, K. Leichter, V. Nerep, R. Päts, O. Roots, J. Simm ja T. Vettik. Toimkonna ülesandeks on laulupeoga seoses olevate muusikaliste küsimuste selgitamine ja L. Liidu juhatastele ettepanekute tegemine.

Räpina pasunakoor 70-aastane.

1866. aastal Räpina-Orava kooliõpetaja Fr. Kiro-tari algatusel ja ainelisel toetusel, kes oli ühtlasi esimeseks ametlikuks koorijuhiks, asutati esimene puhkpillikoor Räpinas. Hiljem täiendati kooriõpetaja F. Maasing'i kaasabil koori mõningate pillidega ja ka mängijatega, ning ajajooksul kasvas liikmete arv 20-ni.

1880. aastal asutati puhkpillikoori kõr-vale ka laulukoor. Ühisel nõul ja jõul saadi niikaugale, et kooride kuulsus ulatas ka väljapoole Räpinat. Nii kestsid hää-d ajad kuni 1881. aastani. Siis pidi koor lahkuma omast esimesest juhust Fr. Kiro-tarist, keda nimetati puhkpillikoori isaks ja kes asus elama Tartu (ning langes hiljem mõrva ohvriks).

Hiljem on koorijuhtidena tegutsenud Mehikoorma köster V. Kiudosk, J. Vari Räpinast, J. Poolakes, F. Freimann, J. Mähar ja ajutiselt J. Noorhani. Räpina puhkpillikoori nime all tegutseti kuni 1894. aastani, siis hakati teda ni-metama juba Räpina kihelkonna puhk-pillikooriks.

1921. aastal asutati kohaliku keskkooli juure orkester, mis hiljem liideti Räpina kihelkonna puhkpillikooriga ja moodus-tati Kaitseliidu Räpina malevkonna or-kester.

Kindla organiseerimistöö tulemusena on tõstetud orkester ajakohasele tase-mele. Tegevus on edenenud jõudsasti,

mille tagajärjel orkester oma paljude esi-nemistega on võitnud ka laiemate ring-kondade tunnustuse. Praegu koosneb or-kester 33 mängijast. J. Lepman on nen-dest kõige vanem, kuna tema on kaasa töötanud 33 aastat.

Kõige nende uuenduste kujundajaks ja orkestri juhiks on olnud 1921. aastast alates tänini kohalik kooliõpetaja, muu-sikategelane Johannes Karhei-ding.

Rõõm on vaadelda ühist tööd, mis on hästi tehtud!

Esimehe eesti naiskoor 10 aastane.

Naiskoori laulu on meil harrastatud juba enne Eesti iseseisvust, kuid pidevat naiskoori tegevust on alustatud alles 10 aastat tagasi. Esimeseks säärase naiskoo-ri loojaks on Salme K a n n. Varsti pääle koori asutamist, esimestel esinemistel sel-gus, et koor on eluvõimeline, mille tõen-duseks esineti 1928. a. kevadel iseseisva kontserdiga.

Nii edenes hoogsalt alustatud töö ja saadi niikaugale, et käidi 1931. aastal kontsertreerimas isegi Riias. Koor on korraldanud 16 iseseisvat kontserti, muid esinemisi on olnud kogusummas 65. Näib tõenäoline olevat, et Salme Kanni nais-koor on annud hoogu ka teiste naiskoo-ride asutamiseks, kuna neid on nüüd tek-kinud üldiselt päris rohkesti.

Oma 10. aastapäeva tähistamiseks kor-raldas Salme Kanni naiskoor iseseisva kontserdi 23. nov. „Vanemuises“. Pääle koori olid kaastegevad solistina Helmi K a n n (sopran) ning klaveril Lida Kur-ko ja Tatjana Jakobson. Kontserdil oli publikut keskmiselt, kusjuures koor sai publikult sooja osavõtu osaliseks. Lilli annetati õige rohkesti. Samuti oli rohkesti tervitajaid suusõnaliselt kui ka kirjateel.

Kokkuvõttes tuleb mainida, et Salme Kanni naiskoori töö on hinnatav kui eeskuju ja virgutust pakkuv naiskoorilau-lu edendamisel Eestis.

N. Goldschmidt,

kes käis Tampere sümfooniaorkestrit ju-hatamas, on saanud reisu tagasi. Veeb-ruaris ta kuuldavasti kavatseb sõita juha-tama Helsingi ja Viiburi sümfooniaorkest-reid.

Manuel de Falla,

kuulus hispaania helilooja on hiljuti jäänud närvihaigeks ja paigutatud sanatooriumi. Ta oli väga tundeline, nagu paljud kunsti-inimesed. Praegused sündmused Hispaanias olevat annud erilise tõuke temale tasakaalust väljalangemiseks.

III Rahvusvaheline Fr. Chopini-nimeline võistlus.

Varssavi Muusika Seltsi Fr. Chopini-nimelise Kõrgema Muusikakooli poolt korraldatakse 1937. a. veebruaris III järjekorraline Fr. Chopini-nim. pianistide võistlus.

Võistlusest võivad osa võtta mees- ja naispianistid igast rahvusest vanuses 16 kuni 28 (incl.) aastani. Osavõtjad peavad esitama 1) konservatooriumi diplomide või niisuguse dokumendi puudumisel arvustusi ja programme, mis tõendaksid nende edukat muusikalist tegevust, 2) elulookirjelduse ja kaks uuemat ülevõtet, 3) aadressi ja elukoha, 4) rahvust ja vanust kindlaks määravad vastavalt legaliseeritud paberid.

Kõik ülalnimetatud dokumendid, samuti kui ka võistlusest osavõtmise maks 50 zlotti, tulevad esitada kuni 30. detsembrini 1936 Fr. Chopini-nimelise Kõrgema Muusikakooli juhatusel („Dyrekcij Wyzszej Szkoły Muzycznej im. Fr. Chopina w Warszawie, ul. Sienkiewicza 8, Warszawa”). Osavõtumaks tuleb tasuda viivitamata, niipea kui kandideerijale on teatatud tema võistlusele vastuvõtmisest. Lõplik sissekirjutamine toimub alles pärast osavõtu-maksu tasumist, mis mingil juhul ei või sündida hiljem kui 1. veebruaril 1937. Pool sissemakstud osamaksust saadetakse kandidaadile tagasi, kui ta teatab oma loobumisest tähtkirjaga kuni 15. jaanuarini 1937.

Võistlus on avalik ja toimub kahes osas: 1) kontsert ainult Chopin'i helitöid, 2) kunstniku oma valikul I ja II või II ja III osa 1. või 2. Chopin'i klaverikontserdist orkestri saatel (mi-minoor või fa-minoor).

Võistluse esimese osa peab koosnema:

1) üks kahest sonetist (si-minoor või sibemoll-minoor) või nende asemel üks neljast ballaadist ja üks scherzo või fantaasia fa-minooris ja üks scherzo, 2) kaks etüüdi oma valikul kuid mitte 3 n.n. „Pothumes”, 3) üks nokturn ja 2 masurkat oma valikul, 4) üks kahest poloneesist labemoll-mažoor, fadées-minoor või polonees-fantaasia.

Shürii koosneb väljapaistvamatest poola ja välismaa kunstnikest. Muuseum on oma nõusoleku osavõtmiseks annud shürii viitse-presidentina W. Backhaus (Berliin), A. Cortot (Pariis), J. Hoffmann (Filadelfia), Sauer (Viin); liikmetena: B. Bartok ja E. Dohnanyi (Budapest), Casello (Rooma), E. Melartin (Helsingi), P. Schuberts (Riiu) ja palju teisi. Presidendiks on tuntud poola muusikamees ja kunstnik dir. Adam Wienawsky.

Võistlus algab pühapäeval, 21. veebruaril 1937 kell 11.00 hommikul Varssavi Filharmoonia suures saalis. Shürii hindab võistlejate mängu punktidega (kuni 25). Umbes 20 osavõtjat, kes saavutavad suurema punktide arvu, mängivad konkursi kahel viimasel päeval Chopin'i klaverikontserte, muja jälle hinnatakse punktidega. Punktide arv otsustab auhindade järjekorra. Auhiinad on jagamatud. Esinejate järjekord tehakse kindlaks liisuga.

Auhiinad on järgmised:

I	auhind	Poola	presidendilt	5000	slotti,
II	„	Poola	haridusministrilt	2500	„
III	„	Poola	välisministrilt	2500	„
IV	„	Varssavi	linnavalitsuselt	2000	„
V	„	Varssavi	Filharmooniaalt	2000	„
VI	„	Varssavi	Muusika Seltsilt	1000	„
VII	„	anoniim		1000	„

Korraldav komitee jätab endale ainuõiguse toime panna Poolas esimesi laureaate kontserte kavaga, millise valivad laureaadid. Need kontserdid järgnevad õige pea pärast võistluse lõppu. Esimese 7 auhinna võitjad on kohustatud osa võtma esimesest kontserdist Varssavis.

Võib ainult soovitada, et rahvusvahelise shürii kõrge kunstiline tase, vastuvõetavad ainelised tingimused ja kaunis suured rahalised auhiinad meelitaks ja ergutaks paljusid noori klaverikunstnikke loovale tööle, mis ei jätkaks mõju avaldamata üldise muusikalise elu tõusule. Selleks noortele võistlejatele palju tervist ja jõudu.”

Materjalide käsutamine allikat nimetatata on keelatud.

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:
prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PÄTS, J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn. Lai 7, telefon 431-82.

Kõlarikkaid, vastupidavaid ja nägusaid

keelpille,
vilespille,
muusika löökriistu

valmistab võistlemata hindadega

F^a AUGUST KRISTAL'i

muusikariistade tööstus.

Tallinn, Väike Pärnu mnt. 12.

Telef. 462-60 Asutatud 1889. a.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8-15, telef. 453-26.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Rulkoviuse 26-10
Telefon 426-20.

I L M U S :

„Rahvakoorigid“ nr. 28

A. Vedro: „Kutse jõuluõhtusse“

LAULJATE LIIDU VÄLJAANNE.

V. REIMAN

„Tantsud I“ . Sisaldab: 1. Valss, 2. Tango, 3. Inglise valss, 4. Foks-trott.
Hind: Lauljate Liidu liikmeile Kr. 2.-, teistele Kr. 3.-

Eesti Lauljate Liidu kirjastus, Tallinn, Lai tän. 7, telefon 431-82.

Uudis puhkpilliorkestrile !

ETA

RIG EESTI RAHVAPANK

TALLINN, S. KARJA 19 TEL. 425-55

TOIMETAB KÕIKI PANGOPERATSIOONE NII LIIKME-
TEGA KUI KA VÕORASTEGA.

OSTAB JA MÜÜB VÄLISRAHA JA IGASUGUSEID KIND-
LAPROTSENDILISI VÄÄRTPABEREID.

Klaveriõpetaja ja lapsevanem!

*Kui soovite, et Teie laps oma muusikaõpingut arendaks kooskõlas konservatooriumi või muusikakooli nõuetega, siis tarvitage helilooja ja muusikapedagoog **Riho Säts'i** toimetatud teost*

Klaverimängu õpetus

Selle ulatusliku töö kõrge kunstilis-pedagoogilise kvaliteedi kindlustab ta otsekoheste kaastöölise nimistu, kuhu kuuluvad:

Prof. **J. Aavik**,

Riigikonservatooriumi direktor.

Prof. **A. Kapp**,

Riigikonservat. komp.-kl. juh.

Prof. **A. Lemba**,

Riigikonserv. klaveriklassi juh.

Prof. **E. Melartin**,

Helsingi konservatoor. direktor.

Prof. **B. Bartok**,

Ungari kuningliku muusikaülikooli õppejõud Budapestis.

Heliloojad: **H. Eller, Miina**

Härma, J. Jürgenson, E. Kapp,

A. Karindi, E. Oja, M. Saar,

E. Tubin, A. Vedro, T. Vettik,

E. Võrk j. t.

R. Pätsi „**Klaverimängu õpetus**“ sisaldab hulga rõõmsaid, lastepäraseid eesti rahvaviiside motiive ja orginaalpalasid **eesti, soome ja ungari** nimekamailt heliloojailt ning vastavat klassikalist ja moodsat repertuaari ning harjutusmaterjali, mis oma esteetilise iluga ja elava ning rõõmsa meeleoluga on samaväärselt pakuvad ka süstemaatilise mängutehnika ja üldiste muusikaliste algteadmiste arendamise mõttes.

„Klaverimängu õpetus“

on müügil vihkudena ja tervikuna:

I vihk 30 lk.	Kr. 2.—
II vihk 40 lk.	„ 2.—
III vihk 40 lk.	„ 2.50
IV vihk 46 lk.	„ 2.75
Paberiköide (broš.)	„ 7.50
Riideköide	„ 10.—
Poolnahkköide	„ 11.—

Nõudke tutvunemiseks!

Müük kõigis muusikaärides.

„Klaverimängu õpetuse“ parimaks soovitusena on heakskiitv otsus Tallinna Konservatooriumi Kunstinõukogult, mille põhjal see teos on Konservatooriumi eelkursuse ning obligat. klaveriklassides õppevahendina soovitavaks tunnistatud ning õppekavadesse võetud.

K-ü. „KOOLI-KOOPERATIIV“

TALLINN, S.-KARJA 19, RAHVAPANGA MAJA. TELEF. 456-32